

הצעה להחלטה

מחליטים, בהמשך להחלטה מס' 2332 מיום 14 בדצמבר 2014, שעניינה תכנית לפיתוח והעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים (להלן – **החלטה 2332**), להחלטה מס' 959 מיום 10 בינואר 2016, שעניינה תכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנים 2016-2019 (להלן – **החלטה 959**), להחלטה מס' 2219 מיום 26 בדצמבר 2016, שעניינה תכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים – תיקון החלטת ממשלה, החלטה מס' 4798 מיום 29 בדצמבר 2019, שעניינה תכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנת 2020 ותיקון החלטה ממשלה, החלטה מס' 82 מיום 12 ביוני 2020, שעניינה תכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנת 2020 – תיקון החלטת ממשלה, החלטה מס' 534 מיום 15 בנובמבר 2020, שעניינה תוכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנת 2020 – תיקון החלטת ממשלה והעברת שטח פעולה למשרד ראש הממשלה והחלטה מס' 291 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה קידום תכנית חומש למגזר הדרוזי וצ'רקסי (להלן – **החלטה 291**) ועל יסוד עבודת המטה שבוצעה על ידי הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים (להלן – **הרשות**), בין היתר בהתאם להחלטה מס' 196 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים – הקמת ועדת היגוי, להכריז על היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים המפורטים בנספח א' להחלטה, כיישובים בעלי עדיפות לאומית לעניין החלטה זו ולפעול על מנת להשיג את המטרות הבאות:

- א. **העצמת הרשויות המקומיות וחיזוקן:** (א) שיפור חוסן הכלכלי (ב) פיתוח מקורות הכנסה (ג) התייעלות ארגונית ושיפור השירות לתושב.
- ב. **קידום התעסוקה והכלכלה:** (א) קידום תעסוקה איכותית בהתאם לתוכניות המתאר המאושרות, יזמות וחדשנות (ב) פיתוח אזורי תעשייה (ג) קידום ופיתוח מיזמי מסחר ותיירות.
- ג. **האצת התכנון והפיתוח הפיזי של יישובי ההחלטה:** (א) תכנון ושיווק יחידות דיור חדשות (ב) פיתוח והקמה של תשתיות ומוסדות ציבור (ג) התחדשות עירונית ופיתוח המרקם הוותיק.
- ד. **קידום החינוך וההשכלה:** (א) המשך צמצום פערים בתחום החינוך, לימוד השפה העברית מגיל צעיר (ב) עידוד תלמידי בתי ספר ללימודים גבוהים וחינוך לקריירה (ג) שימור המורשת הדרוזית והצ'רקסית.
- ה. **העצמה קהילתית - שיפור איכות החיים של תושבי יישובי ההחלטה:** (א) שיפור רווחת ובריאות התושב (ב) חיזוק החוסן החברתי והביטחון האישי והקהילתי (ג) עידוד ופיתוח פעילויות תרבות ופנאי.

הגדרות:

1. "יישובי התכנית" או "רשויות התכנית" – כמפורט בנספח א.
2. "ועדה מקצועית" – כמפורט בסעיף 22.

יישובי התוכנית מוכרזים כיישובי עדיפות לאומית לשנים 2021 עד 2024 לפי פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010, תשס"ט-2009) (להלן – **חוק עדיפות לאומית או החוק**), לעניין החלטה זו וכמפורט בה.

בנוסף, נכללים בהחלטה זו הטבות למגזר הדרוזי והצ'רקסי הנסמכות על שיקולים מקצועיים הנוגעים לצמצום פערים קיימים בין מגזר זה לכלל החברה וכן הטבות לפרט אשר נסמכות על תכלית של עידוד שירות סדיר בכוחות הביטחון, כמפורט בסעיפים 1(ו), 6, 9(א), 10, 15(ג), 16(ה), 21, וכן בסעיף 5(א), אשר ההטבה לפיהם ניתנת ביישובי התוכנית, ביישובים הדרוזיים ברמת הגולן שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית, וביישובי התוכנית המורחבת, כהגדרת מונח זה בהחלטה מס' 550 מיום 24 באוקטובר 2021, שעניינה התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026 (להלן – **יישובי התוכנית המורחבת והחלטה 550**, בהתאמה), כיישובים שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית, אך בתוכם רק לקבוצת אוכלוסייה מסוימת, מטעמים מקצועיים.

כל משרד בתחום עיסוקו יפעל, בכפוף לכל דין, ובחלקים הרלוונטיים בכפוף להנחיית היועץ 1.1801 (יישום הסכמים פוליטיים בעלי משמעות תקציבית).

1. משרד הפנים - רשויות מקומיות

א. להקצות סך של 100 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2021 ו-2022, לטובת תגבור התקציב השוטף של יישובי התוכנית. הקצאת התקציב וחלוקתו בין יישובי התוכנית יבוצעו בהתאם לקריטריונים שגובשו על ידי צוות משותף למשרד הפנים ואגף התקציבים במשרד האוצר, בתיאום עם הרשות, ובהתאם ליעודים שיקבעו על ידי צוות זה לטובת המטרות שעולות בקנה אחד עם השיקולים להכרזה על היישובים כאזור עדיפות לאומית כפי שפורטו בהחלטה. לצורך כך, יקצה משרד האוצר למשרד הפנים 100 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2021 ו-2022.

ב. **חיזוק והעצמת הרשויות המקומיות:** להטיל על משרד הפנים להקצות סך של 65 מיליון ש"ח בפריסה שווה בשנים 2021 עד 2023, לטובת תכנית לחיזוק והעצמת יישובי התכנית. התכנית תגובש על ידי משרד הפנים ואגף התקציבים במשרד האוצר, ובתיאום עם הרשות, בתוך 60 יום, ותבחן בין היתר את אופן החלוקה ליישובי התכנית וביחס לנושאים הבאים:

1. חיזוק ההון האנושי ופיתוח תרבות ארגונית;
2. פיתוח כלכלי, פיתוח אזורי ושיפור השירות לתושב ברמה המקומית והאזוריות;
3. דיגיטציה והשלמת פערים דיגיטליים;
4. תמריצים לרשויות מצטיינות ומיצוי משאבים;
5. קניית שירותי ייעוץ חיצוניים;
6. שיפור היערכות הרשויות המקומיות לחירום;
7. הנגשת מבני ציבור.

לצורך כך, יקצה משרד האוצר 40 מיליון ש"ח ויקצה משרד הפנים 25 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023.

ג. **תגבור תקציבי פיתוח:** להטיל על משרד הפנים להקצות לטובת יישובי התוכנית תקציב בהיקף של 54 מיליון ש"ח בהרשאה להתחייב בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023, עבור פיתוח יישובי התכנית, לרבות אפשרות לקידום פרויקטים תשתיתיים מתוכננים אשר חסר המימון להשלמתם, מתוך התקציב, 27 מיליון ש"ח יבואו על בסיס תקציבי הפיתוח המוקצים להם בהתאם לנוסחת ההקצאה מדי שנה במשרד הפנים ו-27 מיליון ש"ח נוספים יקצה בהרשאה להתחייב משרד האוצר, שניהם בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023. הקצאת התקציב תיעשה בהתאם לנוסחת הקצאת תקציבי הפיתוח הנהוגה במשרד הפנים. למען הסר ספק, מועצות אזוריות שבהן יישובים הנכללים בתוכנית זו יקבלו תקצוב כאמור רק בגין יישובי התוכנית, והתקציב שיינתן בגינם ייועד על ידי הרשות לטובת פעילות פיתוח בתחום יישובים אלו בלבד.

ד. **הקמת ועדות תכנון מגזרית בסמכות ועדה מחוזית:** להנחות את יושבי ראש הוועדות המחוזיות הרלוונטיות להביא בפני הוועדה המחוזית הרלוונטית הצעה להקמת ועדת משנה לפי סעיף 11ב לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, שתהיה בת חמישה חברים ותדון בתכניות בענייני היישובים הדרושים. לצורך הקמת ועדות כאמור, משרד האוצר יקצה למינהל התכנון 2 מיליון ש"ח בשנת 2022.

ה. **מבני דת:** להטיל על משרד הפנים להקצות תקציב, לצורך סיוע בהקמה, בשיפוץ ובאחזקת בתי לוויית, בתי קברות, בתי תפילה, מקומות קדושים ומבני דת ביישובי התכנית, בשנים 2021 עד 2023 בהתאם לתוכנית שתגובש על ידי ועדה מיוחדת בהשתתפות משרד הפנים, אגף התקציבים במשרד האוצר

והרשות. היקף התוכנית יעמוד על סך של 44 מיליון ש"ח בפריסה שווה בשנים האמורות. הקצאה זו תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה באשר למבחני תמיכה ובפרט לשוויוניות הקצאת המשאבים בהם. לצורך כך, משרד האוצר סך של 24 מיליון ש"ח בהרשאה להתחייב ומשרד הפנים יקצה סך של 20 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים כאמור. מכלל התקצוב האמור יוקצו למועצה הדתית הדרוזית 20 מיליון ש"ח לטובת השלמת פיתוח קבר הנביא יתרו (שועיב) בקרני חיטין.

1. **המועצה הדתית הדרוזית:** בהמשך לתקנות העדות הדתיות (ארגון)(העדה הדרוזית), התשנ"ו-1995, אשר מכוחן הוקמה המועצה הדתית הדרוזית, להטיל על משרד הפנים להקצות סך של 12 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023 למועצה הדתית הדרוזית, לצורך תפעול שוטף של המועצה, פיתוח וקיום פעילות של חינוך עדתי לערכים. לצורך כך, משרד האוצר יקצה בכל את מהשנים האמורות 4 מיליון ש"ח למשרד הפנים ומשרד הפנים יקצה סך של 8 מיליון ש"ח.

2. מינהל התכנון - קידום ותיקון והסרת חסמים בתכניות מתאר

א. להנחות את מינהל התכנון במשרד הפנים לפעול להשלמת התכנון המתארי המקודם ביישובי התכנית ביחד עם הרשויות המקומיות.

ב. להנחות את מינהל התכנון במשרד הפנים לפעול להשלמת התכנון המפורט שהוחל בקידומו ביישובי התכנית בהתאם להחלטה 959 והחלטה 2332. משרד האוצר יקצה למינהל התכנון סך של 2 מיליון ש"ח לצורך הסרת חסמי תכנון בתכניות המקודמות כמפורט בסעיף (א) לעיל, אשר יאפשר את השלמתן בהתאם לדרישות המקצועיות הנובעות מקידומן של התכניות לרבות אישור תצ"ר.

3. **משרד הרווחה והביטחון החברתי - תגבור שירותי רווחה:** להנחות את משרד הרווחה והביטחון החברתי לתגבר את הפעילות בתחום הרווחה ביישובי התוכנית בשנים 2021 עד 2023 במימון ממשלתי מלא, בהשקעה כוללת של 51 מיליון ש"ח, מתוכם משרד האוצר יקצה סך של 39 מיליון ש"ח ומשרד הרווחה יקצה סך של 12 מיליון ש"ח. לשם כך, המשרד בתיאום עם הרשות וראשי הרשויות יגבשו ביחד תכנית שתכלול, בין היתר, המשך מימון פעילות שאושרה על ידי המשרד להפעלה בתכנית הרב שנתית הקודמת מס' 959 לשנים 2021 עד 2023, שתיתן מענה לצורכי כל יישוב ויישוב. משרד הרווחה והשירותים החברתיים יגבש את הקריטריונים להקצאת סכום זה בתיאום עם הרשות וראשי הרשויות בהתאם לצרכים הייחודיים של יישובי התכנית, ויקצה את התקציב ליישובים כאמור עבור פעילויות שיעמדו בקריטריונים שייקבעו וזאת תוך התייחסות למאפיינים הייחודיים בקהילה הדרוזית והצ'רקסית.

4. **המשרד לביטחון פנים – הרשות הלאומית לביטחון קהילתי:** להנחות את המשרד לביטחון הפנים להרחיב את תוכניות הרשות לביטחון קהילתי ביישובי התוכנית בתחומי המניעה, הטיפול והשיקום, לרבות פריסת תשתית (מצלמות ומערכים) טכנולוגית למתן מענה יישובי או אזורי, בהתאם לתבחינים מקצועיים שיקבע המשרד, והכל בהלימה להחלטה מס' 549 מיום 24 באוקטובר 2021, שעניינה תכנית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית 2022-2026, ותוך דיווח לצוות היישום האמור בה. לצורך כך המשרד לביטחון הפנים, באמצעות הרשות הלאומית לביטחון קהילתי, יקצה סך של 11.5 מיליון ש"ח, בפריסה על פני השנים 2021 עד 2023, ומשרד האוצר יקצה סך של 11.5 מיליון ש"ח, בפריסה על פני השנים 2022 עד 2023.

5. משרד הבינוי והשיכון

א. **סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות במכרזי קרקע לכוחות הביטחון:**

- (1) להנחות את משרד השיכון לתת סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבניה חדשה במקרקעי ישראל למשרתי כוחות הביטחון מקרב אוכלוסיות המיעוטים ביישובי התכנית, ביישובים הדרוזיים ברמת הגולן שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית, וכן ביישובי התכנית המורחבת, בגובה של 90% ועד לתקרה של 400,000 ש"ח, ובכל מקרה הוצאות הפיתוח המינימליות שישלם הזכאי (אחרי הפחתת הסבסוד), לא יפחת מסך של 40,000 ש"ח והכל, בהתאם לנוסחה שסוכמה בין משרד ראש הממשלה, משרד האוצר ומשרד הבינוי והשיכון בעקבות החלטה 2332 והחלטה מס' 2861 מיום 13 בפברואר 2011, שעניינה תכנית רב-שנתית לפיתוח להעצמת ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנת 2011-2014, ובהתאם להחלטה 959, שתוקנה ביום 18 בפברואר 2018, ובשינוי התקרה וסכום הוצאות הפיתוח המינימליות כאמור ברישה. הסבסוד הקבוע בסעיף זה יינתן עד ליום 31.12.2023 או עד לניצול מלא של התקציב שהועמד לטובת מתן הסבסוד, כמפורט בסעיף (6) להלן, לפי המוקדם מביניהם.
- (2) מגובה הסבסוד המפורט בסעיף (1) לעיל, יופחתו כלל סבסודי הוצאות הפיתוח והתשתיות שמשרת כוחות הביטחון זכאי להם בהתאם לכל סעיף אחר בהחלטה זו ובהתאם לכל החלטת ממשלה אחרת.
- (3) הסבסוד הקבוע בסעיף זה יחול גם לגבי משרתי כוחות הביטחון במכרזי קרקע שפורסמו על ידי רשות מקרקעי ישראל ואשר בהם נכללה התייחסות לעניין קבלת סבסוד בהתאם להחלטת ממשלה שתתקבל ואשר לגביהם טרם נקבעו זוכים במועד קבלת ההחלטה הנוכחית.
- (4) "משרתי כוחות הביטחון" – מי שביצעו שירות סדיר מלא בכוחות הביטחון לתקופה שלא פחתה מ-24 חודשים או שקיבלו פטור משירות סדיר והתנדבו לשירות מלא בכוחות הביטחון לתקופה שלא פחתה מ-24 חודשים או מי שסיים את שירותו הסדיר כאמור עקב מחלה או פציעה תוך ועקב השירות, והתקשר עם רמ"י בעסקה להקצאת קרקע במסגרת מכרז, פטור ממכרז או הרשמה והגרלה בהתאם להחלטות מועצת מקרקעי ישראל.
- "כוחות הביטחון" – צבא הגנה לישראל, משטרת ישראל, משמר הגבול, משרד ראש הממשלה, שירות בתי הסוהר ;
- (5) סבסוד לפי סעיף זה יינתן לכל זכאי עבור התקשרות אחת בלבד, ובלבד שלא קיבל הטבת סבסוד עבור התקשרות אחרת.
- (6) לצורך יישום סעיף זה משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 200 מיליון ש"ח בפריסה על פני השנים 2021-2023 בהתאם לקצב הצלחת השיווקים בפועל ביישובי התכנית. בנוסף יוקצו בהתאם לקצב הצלחת השיווקים בפועל 50 מיליון ש"ח נוספים עבור יישום סעיף זה ביישובי התוכנית כהגדרתם בהחלטה 550 וכן 40 מיליון ש"ח נוספים עבור יישובי הבדואים בדרום על פני השנים 2021-2023 בהתאם לקצב הצלחת השיווקים בפועל. זכאות לסבסוד לפי סעיף זה לא תינתן בנוסף לזכאות הניתנת בסעיף (1) להלן.
- (7) הזכאות להעמקת הסבסוד לפי סעיף זה תתאפשר עד לתום שנת 2023 או עד לניצול מלא של התקציב שהועמד לטובת מתן הסבסוד, כמפורט לעיל בסעיף זה, לפי המוקדם מביניהם.

ב. תכנון:

- (1) לשם תכנון סטטוטורי מפורט של לפחות 3,000 יחידות דיור במקרקעי ישראל, קרקע מעורבת מרובת בעלים או קרקע פרטית מרובת בעלים ביישובי התוכנית, משרד הבינוי והשיכון יקדם תכנון, לרבות איחוד וחלוקה ותכניות לצרכי רישום ביישובי התכנית, לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 46 מיליון ש"ח.

(2) להנחות את מנהל מרכז מיפוי ישראל (להלן – **מפ"י**) לפעול לצמצום פערי הרישום בתכניות קיימות ומאושרות, מרובות בעלים, באמצעות הכנה, הגשה ואישור של כ- 50 תכניות לצרכי רישום והסדר קרקעות של כ- 15 גושים במתחמים ביישובי התוכנית. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למפ"י סך של 4 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים 2022-2023.

ג. פיתוח:

(1) להטיל על משרד הבינוי והשיכון להעמיק את סבסוד עלויות הפיתוח ביישובי התוכנית באזורי עדיפות לאומית, כהגדרתם בהחלטה מס' 4302 מיום 25 בנובמבר 2018, שעניינה קביעת אזורי עדיפות לאומית לעניין מתן הטבות בתחום הבינוי והשיכון, או בכל החלטה שתבוא במקומה, בקרקע המנוהלת על ידי רשות מקרקעי ישראל לבניה רוויה במקרקעי ישראל, כך שבפיתוח קרקע בצפיפות של מעל 6 יחידות דיור לדונם, גובה הסבסוד הנוסף יעמוד על 10% מעלויות הפיתוח (ובסך הכל 60%). בכל מקרה, גובה הסבסוד ליחידת דיור לא יעלה על סך של 120,000 ש"ח. הוראות סעיף זה לא יחולו על יחידות דיור שישווקו במסגרת פרק 4.7 לקובץ החלטות מועצת מקרקעי ישראל. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 3 מיליון ש"ח.

(2) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול לביצוע פיתוח ושיקום תשתיות בשכונות ותיקות ביישובי התוכנית, לרבות ניקוז מי גשם למניעת הצפות, תשתיות חשמל, תקשורת ומפגעי בטיחות והסרת חסמי תכנון בפיתוח (בהתאם לדיני התכנון והבניה), הסרת חסמי ביצוע, בהתאם לכללים שיקבע צוות היישום בשים לב לגודל האוכלוסייה שנהנית מהתשתיות האמורות, להיקף התמיכה בפעולות שיווק יחידות דיור חדשות, שיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט ומצב התשתיות הקיימות במרקם הוותיק.

(3) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול להקמת מוסדות ציבור במרקם הוותיק ובשכונות חדשות ביישובי התוכנית, בהתאם לכללים שיקבעו על ידי צוות היישום בשים לב לגודל האוכלוסייה שנהנית מהמוסדות האמורים, להיקף התמיכה באכלוס יחידות דיור חדשות, שיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט ומצב מוסדות הציבור הקיימים במרקם הוותיק וסך עלות מוסד הציבור. לעניין תקצוב מוסדות ציבור בשכונות חדשות הכללים יקבעו בתיאום עם רשות מקרקעי ישראל. ההקצאה תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה, ובכלל זה באשר לצורך בקביעת מבחני תמיכה שוויוניים להקצאת המשאבים.

(4) לשם ביצוע האמור בסעיפים ג(2) ו-ג(3), יקצה משרד האוצר למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 106 מיליון ש"ח.

(5) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול לפיתוח שצ"פים במרקם הוותיק ובשכונות חדשות ביישובי התוכנית, בשים לב לשיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט, מספר התושבים שעשויים ליהנות מהשצ"פ, מצב וכמות השצ"פים הקיימים באותו אזור וסך עלות הפרויקט. לשם ביצוע האמור משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 10 מיליון ש"ח.

(6) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול להסרת חסמי תשתיות משמעותיים ואזוריים ביישובי התוכנית לשם קידום שיווק יחידות דיור חדשות במקרקעי ישראל, כפי שימופו וייקבעו על ידי משרד הבינוי והשיכון, רשות מקרקעי ישראל ואגף התקציבים במשרד האוצר וידווחו לצוות היישום. מיפוי כאמור יבוצע בשים לב לגודל האוכלוסייה שמושפעת מהתשתיות האמורות, להיקף התמיכה

בפעולות שיווק יחידות דיור חדשות, שיעור התמיכה התקציבית הנדרש מתוך עלות הפרויקט. לשם ביצוע האמור בסעיף זה, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 25 מיליון ש"ח.

(7) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול להכנת תכנון מפורט לביצוע תשתיות ציבוריות הנדרשות בתוכניות הכוללות עד 2000 יחידות דיור, במצטבר, בקרקע פרטית מרובת בעלים ביישובי התוכנית, בהתאם לקריטריונים שיקבעו על ידי צוות היישום.

(8) להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול לסבסוד עלויות פיתוח לפרויקטים תשתיתיים ביישובי התוכנית, הנדרשים לטובת קידום בנייה של כ-5000 יחידות דיור בקרקע פרטית מרובת בעלים ביישובי התוכנית, לרבות מענקי ראש שטח בפרויקטי דיור מעורבים (מקרקעי ישראל ופרטית), גובה הסבסוד יהיה עד 40,000 ש"ח עבור כל יחידת דיור בממוצע בתוכנית הרלוונטית לאותו פרויקט, ואשר לא יעלה על 60% מעלות אותו פרויקט, הנמוך מביניהם. על אף האמור, משרד הבינוי והשיכון יהיה רשאי לקבוע, מנימוקים שיירשמו ולפי תבחינים שייקבעו, כי רף הסבסוד בפרויקטים מסוימים יעמוד על שיעור גבוה מ-60% ובלבד שלא יעלה על 75%. סבסוד כאמור בסעיף זה ינתן תוך מתן עדיפות לפרויקטים ברשויות שבתחומן קיים חוק עזר לגביית היטלי פיתוח או התחייבות להתקנת חוק עזר כאמור, ולעניין סבסוד פיתוח בקרקע פרטית הצגת אישור מימוני של הרשות המקומית האמורה ליתרת עלות הפרויקט, בין היתר, באמצעות נטילת הלוואה מתאגיד בנקאי. צוות היישום יקבע כללים להקצאת הסבסוד, בשים לב לשיקולים הבאים:

א. מתן עדיפות לקרקע מעורבת (מקרקעי ישראל וקרקע פרטית);

ב. זמינות הפרויקט וצפי הוצאת היתרי בנייה;

ג. מתן עדיפות לפרויקטים בצפיפות דיור גבוהה.

(9) לשם ביצוע האמור בסעיפים ג(7) ו-ג(8) משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 95 מיליון ש"ח.

ד. **פעילות חברתית:** להנחות את משרד הבינוי והשיכון להמשיך להפעיל, את הפרויקט החברתי ביישובי התוכנית, בתוכניות לגיל הרך, לשם ביצוע האמור משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 13 מיליוני ש"ח לטובת הפרויקט בפריסה שווה על פני השנים 2022-2023. במהלך שנת 2022 צוות היישום יבחן את האפשרות להעביר את הפעלת מרכזי הגיל הרך לרשויות התכנית.

ה. לבצע מיתוג, פרסום והנגשת מידע. לשם ביצוע האמור, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 1 מיליון ש"ח.

ו. **צוות יישום ובקרה:** להקים צוות יישום לסעיפים בפרק זה בראשות מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון שעם חבריו יימנו: מנהל הרשות או נציגו, מנכ"לית מינהל התכנון או נציגה, מנהל רשות מקרקעי ישראל או נציגו, הממונה על התקציבים במשרד האוצר או נציגו, היועצת המשפטית למשרד הבינוי והשיכון או נציגה וחשב משרד הבינוי והשיכון או נציגו (בהחלטה זו - **צוות יישום**). הצוות יוכל להזמין ולשמוע את נציגי ראשי רשויות התכנית ונציגי ציבור כפי שיראה לנכון. תפקידי צוות היישום יהיו, בין היתר, כפי שמפורט בסעיף ניהול ההחלטה, לרבות:

1. קביעת קריטריונים לביצוע החלטה זו;

2. ביצוע פעולות ליישום החלטה זו;

3. אישור תוכנית עבודה מפורטת שנתית ורב שנתית לכלל רכיבי פרק זה;
4. ביצוע בקרה על יישום החלטה זו;
5. לפעול לשיתוף ולמעורבות הרשות המקומית בהליכי התכנון והבנייה ביישוב, בכפוף לכל דין;
6. קבלת החלטות ביחד עם נציגים רלוונטיים ממשרדי ממשלה אחרים לשם הסרת חסמי תשתיות משמעותיים ואזוריים לקידום בנייה ושיווק יחידות דיור;
7. הסטת תקציבים מסעיף אחד למשנהו, בהתאם לצרכים שיתגלו במהלך ביצוע ההחלטה.

6. **תכנון היישוב הדרוזי החדש:** בהמשך להחלטה מס' 5233 מיום 18 בנובמבר 2012, שעניינה הקמת יישוב דרוזי חדש בגליל, שיפעל במסגרת המוניציפלית של המועצה האזורית גליל תחתון וישמש כיישוב בעל אופי קהילתי דרוזי, ובהמשך להמלצת המועצה הארצית לתכנון ובנייה משיבתה מיום 5 בינואר 2016, אשר המליצה על הקמת היישוב, ולחוות הדעת הכלכלית שהוגשה מטעם משרד האוצר, משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 5 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2022 עד 2023 לטובת קידום החלטה נוספת בדבר תכנון היישוב, כחלק מהחלטת ממשלה נוספת בדבר הקמתו, ככל שתתקבל כזו.

7. **הקדן לשטחים פתוחים:** לאמץ את הודעת מנהל רשות מקרקעי ישראל, לפיה יביא בפני הנהלת הקדן לשמירה על השטחים הפתוחים הצעה, לפיה מתוך כספי הקדן עליהם הוחלט בפרק 13 להחלטה 550, שיעור הוצאות הקדן ביישובי התכנית מתוך סך הוצאות הקדן להחלטה 550, יהיו שווים לשיעור ביישובי התכנית ביחס ליישובי התכנית המורחבת כאמור בהחלטה 550, בכפוף לכך שיוגשו בקשות מתאימות.

8. **משרד החינוך**

א. **תכנים, פדגוגיה ותגבור פעילות חינוכית:** להטיל על מנכ"ל משרד החינוך, ראש הרשות והממונה על התקציבים במשרד האוצר או מי מטעמם בהיועצות עם נציגים מרשויות התכנית (להלן – **צוות החינוך**) לגבש תכנית לשיפור יכולות והישגי התלמידים ביישובי התכנית שתופעל בשנים 2021-2023 וזאת תוך 120 יום מיום אישור ההחלטה. היקף התוכנית יעמוד סה"כ על סך של 199.6 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים 2021 - 2023, מתוכם 139.6 מיליון ש"ח תקציב שיוקצה על ידי משרד האוצר (46.5 מלש"ח לשנה) ומשרד החינוך ימשיך לתקצב סך של 60 מיליון ש"ח (20 מלש"ח לשנה) בפריסה שווה על פני השנים 2021 - 2023. הממשלה רושמת לפנייה כי התכנית תיתן מענה בתחומים שלהלן:

(1) **חינוך פורמלי:** התכנית תכלול פעולות לשיפור הידע, היכולות והמיומנויות של התלמידים ביישובי התכנית לאורך הרצף החינוכי, וזאת בין היתר על ידי תגבור פעילויות, הקמת עוגנים ויוזמות חינוכיות ביישובי התכנית כמו רווחה חינוכית, פעולות לשיפור האקלים החינוכי, שיפור והצטיידות מעבדות מדעים לכל שכבות הגיל, טיפול וליווי משפחות לתלמידים בסיכון, תגבור מקצועות ליבה ואומנויות, עידוד מצוינות, לרבות בבחינות הבגרות, ופעולות לשיפור השליטה בשפה העברית הדבורה לאורך הרצף החינוכי. טיפוח מנהיגות ופיתוח מקצועי בקרב הצוותים החינוכיים ועידוד תלמידי בתי ספר ללימודים גבוהים וחינוך לקריירה.

לצורך כך, משרד האוצר יקצה למשרד החינוך סך של 106 מיליון ש"ח חדש ומשרד החינוך ימשיך להקצות סך של 60 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023.

(2) **חינוך בלתי פורמלי:** צוות החינוך בהיועצות עם נציגים מיישובי התוכנית יגבש בתוך 120 יום מיום אישור ההחלטה תכנית לשיפור המענים בחינוך הבלתי פורמלי ביישובי התכנית, אשר יגובו ביעדי תפוקה ותוצאות רצויות, חיזוק תחומי המצוינות ומנהיגות והובלת השינויים בקרב

התלמידים בחברה, התכנית תכלול פעילות בלתי פורמאלית החל מחינוך טרום חובה ועד החינוך העל יסודי והתיכוני, ותכלול חוגים, פעילות חברתית, העשרה וחינוך סביבתי. זאת תוך דגש על מענים לאורך הרצף החינוכי בהתאם לצורך ומענים דיפרנציאליים בין יישובים ובחירת המענים ברמה הבית ספרית כולל מתן מענה לתנועות וארגוני נוער. לצורך כך, משרד האוצר יקצה למשרד החינוך סך של 30 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023. ההקצאה תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה, ובכלל זה באשר לצורך בקביעת מבחני תמיכה שוויוניים להקצאת המשאבים.

3) **הסעות:** להנחות את משרד החינוך, בתיאום עם הרשות, לגבש פתרון להסרת החסמים בתחום ההסעות לתלמידים ביישובי התכנית, לרבות הסעות של בתי ספר על-אזוריים, מתן מענה לתנאים הטופוגרפיים והתשתיתיים הקשים ביישובי התכנית. לצורך כך, יקצה משרד האוצר 3.6 מיליון ש"ח למשרד החינוך, בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023.

ב. **בינוי כיתות לימוד וגני ילדים:** לקבוע כי לצורך צמצום הפערים בתחום התשתיות הפיזיות של מערכת החינוך ביישובי התכנית, ולשם השוואת תנאי הלימוד הפיסיים של מוסדות החינוך, להנחות את משרד החינוך להקצות בשנות התכנית עבור בינוי כיתות לימוד וגני ילדים חדשים, שיפוץ וחדוש מבנים, עיצוב חזות, בניית מרכזי פסג'ה, בניית מרחבים חדשניים ביישובי התכנית בהתאם לנהלי מינהל הפיתוח במשרד החינוך סך של 107 מיליון ש"ח כאשר מתוכם 42 מיליון ש"ח יוקצו למשרד החינוך על ידי משרד האוצר בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023. וזאת כחלק מההקצאה בסעיף 1.1. בהחלטה 550.

ג. **תקציב דיפרנציאלי ביסודי ובחטיבת הביניים:** להנחות את משרד החינוך להמשיך בביצוע התקצוב הדיפרנציאלי במערכת החינוך בבתי הספר היסודיים וחטיבת הביניים ביישובי התכנית.

9. **משרד התרבות והספורט**

א. לרשום את הודעת שר התרבות והספורט כי התכנית האסטרטגית לספורט של משרד התרבות והספורט שמה לה למטרה לקדם הוגנות ושוויון הזדמנויות בספורט בכל רבדי החברה הישראלית ועבור אוכלוסיית הדרוזים והצ'רקסים והפריפריה החברתית והגאוגרפית בפרט, וכי משרד התרבות והספורט שם לו למטרה להגדיל את הייצוג של הספורטאים מקרב החברה הדרוזית והצ'רקסית בכל רמות הספורט. בהתאם לעקרונות ומטרות התוכנית האסטרטגית, תגובש תכנית עבודה רב שנתית בתחום הספורט ליישובי התוכנית (להלן – **תוכנית העבודה בתחום הספורט**). התוכנית תגובש במינהל הספורט במשרד התרבות והספורט יחד עם הרשות, נציגי אגף התקציבים במשרד האוצר ובשיתוף נציג ראשי רשויות התוכנית, בתוך 90 יום מיום אישור החלטה זו. לתוכנית ייקבעו יעדים ומדדי תוצאה ברורים ויקבע מנגנון יישום שמבטיח ניצול מיטבי של התקציבים. היעדים ידווחו לוועדה המקצועית. תכנית העבודה בתחום הספורט תכלול סיוע לבינוי ושיפוץ מתקני ספורט עממי ותחרותי ביישובי התכנית, ועידוד הקמת מועדוני ואגודות ספורט על מנת להגביר את מעורבות האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית בספורט העממי, התחרותי וההישגי תוך צמצום פערים בתחום הפעילות הספורטיבית בין אוכלוסיות שונות. בנוסף, התכנית פועלת להבטחת שימוש יעיל ואפקטיבי במתקנים החדשים והקיימים, להמשכיות השתתפות צעירים בפעילות ספורט, להכשרת מאמנים וכוח אדם מקצועי ולהרחבת מגוון ענפי הספורט ביישובי התכנית.

ב. **הקמת מתקני ספורט ביישובי התכנית:** להנחות את משרד התרבות והספורט לגבש בתיאום עם ראשי הרשויות והרשות, תכנית להקמה או לשיפוץ מתקני ספורט ביישובי התכנית בהיקף של 45 מלש"ח בשנים 2022-2023. לצורך כך משרד התרבות יקצה סך של 25 מלש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 20 מלש"ח

בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023. הקצאה זו תהיה כפופה לכל דין, להוראות תכנית המתקנים הלאומית מכוח סעיף 17 לחוק הספורט, התשמ"ח-1998, ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה באשר למבחני תמיכה ובפרט לשוויוניות הקצאת המשאבים בהם.

ג. **פעילות ספורט:** משרד התרבות והספורט יפעל לתגבור פעילויות הספורט ופיתוח קהילה ביישובים הכלולים בתוכנית, אשר תכלול פעילויות כמו: תכניות לעידוד היזמות בספורט, פיתוח פעילות הספורט ביישובים בדגש על ספורט נשים, ספורט מקצועני, ספורט לבעלי צרכים מיוחדים, הפעלת מרכזי ספורט, השתלמויות ספורטאים בארץ ובחו"ל, פיתוח ליגות ספורט מקצועניות והשתתפות באירועי ספורט והכנת תכניות-אב יישוביות לספורט. לצורך כך משרד האוצר יקצה למשרד התרבות והספורט סך של 3 מלש"ח ומשרד התרבות והספורט יקצה סך של 3 מלש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2022-2023. הקצאה זו תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה באשר למבחני תמיכה ובפרט לשוויוניות הקצאת המשאבים בהם.

ד. **פעילויות תרבות:** להורות למשרד התרבות והספורט לגבש, בתיאום עם נציג ראשי הרשויות שבתכנית, תכנית להרחבת פעילויות התרבות ביישובים הכלולים בתוכנית, אשר תכלול פעילויות כמו תכניות לעידוד היזמות בתרבות, פיתוח פעילויות תרבות יישוביים ומגזריים, קידום חממות תרבות בתחומים שאין בהם פעילות מספקת, שיפתחו באופן שיאפשר להן להשתלב בתקנות המקצועיות שאינן ייעודיות, שימור אתרים ועוד. היקף התכנית יעמוד על 25 מיליון ש"ח. משרד התרבות והספורט יקצה מקורותיו סך של 12.5 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 12.5 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2022-2023. הקצאה זו תהיה כפופה לכל דין ולהוראות היועץ המשפטי לממשלה באשר למבחני תמיכה ובפרט לשוויוניות הקצאת המשאבים בהם.

ה. **בית המורשת הדרוזית:** בהמשך לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל, התשס"ז-2007, ולסעיף 30 להחלטה 959, להנחות את משרד התרבות והספורט להשלים את הקמת מרכז המורשת של העדה הדרוזית בכפר ינוח-ג'ת. לצורך כך, יקצה משרד האוצר למשרד התרבות והספורט 9 מיליון ש"ח, בהרשאה להתחייב בפריסה שווה על פני השנים 2021 ו-2022.

10. משרד הביטחון

- א. **משפחות שכולות מהחברה הדרוזית:** להנחות את משרד הביטחון להקצות מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2021-2023, לצורך תמיכה במשפחות שכולות, בהתאם לכל דין ובכפוף למבחני התמיכה העוסקים בנושא.
- ב. להנחות את משרד הביטחון להקצות מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022-2023, לטובת תכניות ייעודיות עבור האוכלוסייה הדרוזית שמטרתן הכנה לקראת הגיוס לצה"ל.
- ג. להנחות את משרד הביטחון להקים צוות משותף עם הרשות אשר יגבש תוכנית ייעודית עבור חיילים משוחררים כהגדרתם בחוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994, מהחברה הדרוזית והצירקסית, לשם קידום השתלבותם באקדמיה ובתעסוקה.
- ד. לרשום את הודעת משרד הביטחון בדבר כוונתו להשתתף בעלות הפעלתו של בית המורשת ללוחם הדרוזי לתקופה של 3 שנים מיום שתושלם הקמתו.

11. **משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה:** לרשום את הודעת שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה לפעול לצמצום פערים בין אוכלוסיית יישובי התכנית לבין כלל האוכלוסייה ולשילובה במקצועות ההייטק והמדעים, באמצעות

תכנית ייעודית לחיזוק החינוך המדעי-טכנולוגי ולקידום המו"פ היישומי ביישובי התוכנית. לשם כך, משרד המדע והחדשנות יקצה סך של 10.5 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 10.5 מיליון ש"ח בשנת 2022. אין באמור בהחלטה זו כדי לפגוע בסמכויות ובעצמאות של המועצה להשכלה גבוהה והועדה לתקצוב ולתכנון (הות"ת).

12. משרד הבריאות:

- א. להנחות את משרד הבריאות לקדם תוכנית עבודה לשנים 2021-2023 לשיפור מצב הבריאות של האוכלוסייה ביישובי התוכנית, צמצום פערים והגברת הנגישות לשירותי בריאות ביישובי התוכנית. לשם כך יבחן משרד הבריאות את אופן אספקת וצריכת שירותי הבריאות ביישובי התוכנית ויבנה תוכנית עבודה שמטרתה צמצום הפערים בתחומים אלו, על ידי הפעלת מנופי שינוי אסטרטגיים-מבניים, בין היתר בנושאי תשתיות (ובכלל זה תשתיות חירום), תקציבים, כוח אדם, תנאי החיים ביישוב, רגולציה, מחקר, הנגשה של השירותים, הסברה, יישוג והעלאת המודעות.
- ב. תוכנית העבודה תתבסס על התוכנית המערכתית לשיפור במצב הבריאות בחברה הערבית ולצמצום אי שוויון בבריאות ובשירותי בריאות, שאימצה הממשלה את עיקריה בהחלטה 550 (להלן – תוכנית העבודה בתחום הבריאות).
- ג. להקים צוות משנה לתחום הבריאות בחברה הדרוזית והצ'רקסית בראשות סמנכ"ל תכנון אסטרטגי וכלכלי במשרד הבריאות וראש הרשות או מי מטעמם ו-3 עובדי מדינה שימונו על ידי המנהל הכללי של משרד הבריאות, וחברים נוספים בה יהיו הממונה על התקציבים והחשב הכללי במשרד האוצר או מי מטעמם (להלן – **צוות הבריאות**). הצוות יזמין וישמע את עובדי מערכת הבריאות, ויוכל להזמין ולשמוע את ונציגי ציבור, הכל כפי שיראה לנכון.
- ד. להקים צוות עבודה עם משרד הפנים, משרד הבינוי והשיכון, משרד התרבות והספורט, הרשות ונציגי יישובי התוכנית שיבחן את פריסת התשתיות מקדמות הבריאות ביישובים ויפעל לבניית תוכנית להקמת תשתיות מקדמות בריאות ובכלל זה שבילי הליכה מותאמים, מתקני ספורט ועוד. מימון התכניות יבוצע ממקורות החלטה זו בחלוקה בין משרדי הבריאות, הפנים והאוצר.
- ה. צוות הבריאות יקבע את חלוקת תקציב התכנית בשנות התכנית לצורך עמידה מיטבית ביעדים ובמדדי ההצלחה הרב שנתיים ואבני דרך שיקבעו לתכנית. צוות הבריאות יגבש תוכנית עבודה מפורטת בתוך 90 ימים מיום קבלת החלטת הממשלה. התכנית תכלול את הנושאים בהם תתמקד התכנית ויקבעו בה יעדים תוצאתיים, מדידים וממוקדים בתוצרי הבריאות של יישובי התוכנית. התכנית והיעדים יקבעו תוך התייעצות עם ראשי רשויות, הציבור, נציגיו, גורמים במערכת הבריאות וארגוני חברה אזרחית.
- ו. סך תקציב תכנית העבודה בתחום הבריאות לשנות התכנית יעמוד על סך 32.5 מיליון ש"ח לשנים 2021 עד 2023, שמתוכו יקצה משרד האוצר למשרד הבריאות סך הכול 17.5 מיליון ש"ח, ומשרד הבריאות יקצה סך של 15 מיליון ש"ח, והכל בפריסה שווה על פני השנים האמורות.

13. המשרד להגנת הסביבה - פרויקטים לשיפור הסביבה, ניקיון ואקלים: להטיל על המשרד להגנת הסביבה לכלול במסגרת התוכנית הסביבתית, שתוכן לפי סעיף 26 להחלטה 550, פרק ייעודי שיכלול את היישובים הנכללים בהחלטה זו. לצורך מימוש חלקם היחסי של יישובי התוכנית בתוכנית הסביבתית שתוכן, יוקצה סך של 46 מיליון ש"ח, באופן הבא: משרד האוצר יקצה למשרד להגנת הסביבה 21 מיליון ש"ח מתוך הסכומים שיוקצו לפי סעיף 26(ד) להחלטה 550, והממשלה פונה להנהלת הקרן לשמירת הניקיון בבקשה כי תבחן בכפוף לחוק שמירת

הניקיון, התשמ"ד-1984, והתקנות לפיו, להקצות סך של 25 מיליון ש"ח מתוך הסכומים שתקצה לפי סעיף 26(ד) להחלטה 550, הכל בהתאם לתוכנית שתוגש לקרן לשמירת הניקיון, שתאושר על ידה.

14. משרד החקלאות

- א. לאמץ את החלטת שר החקלאות ופיתוח הכפר לפעול לחיזוק החקלאות והתשתיות החקלאיות ביישובי התוכנית, במהלך שנות התוכנית באופן הבא: במסגרת נהלי התמיכה של משרד החקלאות ופיתוח הכפר שיפורסמו בשנות התוכנית יכללו מענקי השקעות ותמיכות שונות בחקלאות בהתייחס לשיקום דרכים חקלאיות, קידום התשתיות הווטרינריות לרווחת בעלי החיים ובריאות הציבור, תמיכה בענף הזיתים, הקמה ושיקום צנרת מים ראשית לחקלאות, הקמת בתי צמיחה, פתרונות קצה לטיפול בפסולת חקלאית, תמיכה בתכנון העתקה ושדרוג מבני בעלי חיים ועוד.
- ב. התקציב שיועמד לתמיכות כאמור בסעיף קטן א' יהיה בהיקף של 15 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2022-2023. לצורך כך, משרד החקלאות ופיתוח הכפר יקצה סך של 5 מיליון ש"ח מתקציבו ומשרד האוצר יקצה למשרד החקלאות ופיתוח הכפר סך של 10 מיליון ש"ח.
- ג. להנחות את משרד החקלאות ופיתוח הכפר להקצות, במסגרת נוהל התמיכות לרשויות ניקוז, סך כולל של 5 מיליון ש"ח מתקציב הפיתוח המיועד לפעולות לצמצום נזקי שיטפונות וניהול אגני אינטגרטיבי בשנים 2022 עד 2023, לשם תמיכה בפרויקטי ניהול נגר אזוריים המשרתים באופן מהותי את יישובי התכנית. לשם תמיכה בפרויקטי ניהול נגר אזוריים המשרתים באופן מהותי את יישובי התכנית משרד החקלאות ופיתוח הכפר יגבש יחד עם הרשות וראשי הרשויות תוכנית עבודה מפורטת ליישום התמיכות האמורות בסעיף קטן ב', מדדי תוצאה ואבני דרך לבקרה ומעקב על יישום וזאת בתוך 90 ימים מקבלת החלטה זו. תתאפשר הסטה של תקציבים מנושא לנושא לפי בקשת הוועדה המקצועית ובאישור אגף התקציבים במשרד האוצר.

15. משרד הכלכלה והתעשייה

- א. **פיתוח אזורי תעשייה ותמיכה במנהלות באזורי תעשייה:** להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לפעול לתכנון, פיתוח, הרחבה, שדרוג, הכנת סקרי התכנות ותכניות אסטרטגיות, שיווק וקידום של אזורי תעשייה ואזורי מלאכה (להלן – **אזורי תעשייה**) ביישובי התכנית זאת בהתאם למיפוי צרכים ותכניות סטטוטוריות מאושרות ובהליכי תכנון והכל בכפוף לכל דין בהתאם לעקרונות המפורטים:
- (1) אופן התקצוב ייעשה בהתאם לנהלים, הוראות המנכ"ל ותכניות העבודה של מינהל אזורי תעשייה.
- (2) בחירת אזורי התעשייה תבחן בין היתר בקריטריונים הבאים: סטטוס תב"ע, סטטוס הבעלות על הקרקע, התייחסות לרמת ההסכמות עם בעלי קרקע פרטית, היקף תביעות בעלות וכן ישימות הפיתוח בהתאם לקריטריונים אלו. הפיתוח יותנה בקיום חוקי עזר רלבנטיים ברשות המקומית המאפשרים גביית היטלים לפיתוח הנעשה על קרקע פרטית. יובהר כי משרד הכלכלה והתעשייה ימשיך את תהליכי התכנון של אזורי תעשייה שהחל תכנונם במסגרת החלטות ממשלה קודמות גם אם באזור התעשייה קיימות קרקעות בבעלות פרטית ואין חוקי עזר. משרד הכלכלה והתעשייה יקים צוות בין משרדי שיכלול נציגי משרדי הפנים, ראש הממשלה והאוצר שיפעל לגבש מתווה לגביית היטלי פיתוח מבעלי קרקע פרטית באזורי התעשייה שיפותחו על ידי המדינה בכפוף לכל דין.

3) לבחון במקרים המתאימים הקמה, סיוע, חיזוק ותקצוב מינהלות של אזורי תעשייה הגדולים מ-100 דונם ביישובי התכנית, ואזורי תעשייה משותפים וזאת בהתאם לנהלים והוראות מנכ"ל אשר יגובשו במינהל אזורי תעשייה ובהסכמת אגף התקציבים במשרד האוצר. עיתוי תקצוב המינהלות יעשה בהלימה לשלב השיווק ומימוש האזור תוך תיעדוף מינהלות שמנהלות מספר אזורי תעשייה, ובלבד שתקציב שיועמד לפי סעיף זה ישמש רק את יישובי התוכנית. לצורך סעיפים אלו, יוקצה סך של 25 מלש"ח, מתוכם יקצה משרד הכלכלה והתעשייה 12.5 מלש"ח ומשרד האוצר יעביר למשרד הכלכלה והתעשייה 12.5 מלש"ח לשנים 2022-2023.

ב. **סיוע לעסקים קטנים ובינוניים:** להטיל על הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה להכין תכנית ייעודית מותאמת ליזמים ולפעול לעידוד, קידום ופיתוח העסקים הקטנים והבינוניים ביישובי התוכנית. היקף התוכנית הכולל לשנים 2021 עד 2023 יעמוד על 5 מיליון ש"ח, משרד הכלכלה יקצה סך של 2.5 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 2.5 מיליון ש"ח.

ג. **פעילות תעסוקתית:** להנחות את מינהל תעסוקת אוכלוסיות בזרוע העבודה שבמשרד הכלכלה והתעשייה לבצע פעולות של שילוב וקידום תעסוקתי של האוכלוסייה הדרונית והצ'רקסית. בכלל זאת, מרכזי הכוון תעסוקתי, תכניות הקניית כישורי בסיס ומיומנויות תעסוקתיות, הכשרות מקצועיות ותמיכה בלימודי הנדסאות. משרד הכלכלה והתעשייה יקצה סך של 11 מיליון ש"ח מתקציבו ומשרד האוצר יקצה סך של 7.5 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023.

16. המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל

א. **מיתוג התיירות:** להטיל על המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, בתיאום עם משרד התיירות, להמשיך ביישום התוכנית למיתוג התיירות ביישובי התכנית בשנים 2022 ו-2023. לצורך כך, המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יקצה 1.5 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל 1.5 מיליון ש"ח נוספים, בכל אחת מהשנים האמורות.

ב. **תקצוב משלים למבני ציבור:** להנחות את המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל לסייע לרשויות התוכנית בכיסוי חלקן בתכנון, בפיתוח ובתקצוב הקמת מבני ציבור, שאושרה הקמתם, בין היתר מבנים במימון מפעל הפיס, וכן בכפוף להוראות תכנית מתקנים לאומית ככל שתקבע לפי סעיף 17(ב)(2), לחוק הספורט, התשמ"ח-1988, וכהשלמה לכל פרויקט בינוי של משרדים אחרים. לצורך כך, משרד האוצר יקצה למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל 8 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023.

ג. **מרכזי נעורים:** להנחות את המשרד להמשיך ולהפעיל בשנים 2021-2023 את פרויקט "מרכזי נעורים" ביישובי התוכנית. מרכזים אלה ימשיכו לפעול להעצמת בני הנוער ואוכלוסיית הצעירים הדרוזים והצ'רקסיים ביישובי התכנית, על ידי פיתוח מנהיגות, חיזוק ההתנדבות והמעורבות החברתית, שיפור הישגים לימודיים, חינוך למצוינות, מתן מענה לנוער בסיכון ועשייה למען החברה והסביבה. זאת, באמצעות גיבוש תכנית המותאמת לכל יישוב בנפרד על ידי המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, ובתיאום הרשות לפיתוח היישובים הדרוזים והצ'רקסיים. לשם כך, יקצה המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל סך של 10 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023, בכפוף לאישור תכנית העבודה מול אגף התקציבים במשרד האוצר, כך שהתכנית תעלה בקנה אחד עם השיקולים להכרזה על היישובים כאזור עדיפות לאומית.

ד. **סל העצמה קהילתית:** המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יפעיל בשנים 2022-2023 יקצה לרשויות התוכנית סל העצמה קהילתית לטובת הפעלת תכניות מגוונות ברשויות התכנית לעידוד מצוינות, העצמת קהילה, עידוד אורח חיים בריא וספורט, קידום ופיתוח כלכלי וחברתי וזאת בתיאום עם הרשות. לצורך

כך, יקצה המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל 4 מיליון ₪ בפריסה שווה על פני השנים 2022 ו-2023 ומשרד האוצר יקצה למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל 5 מיליון ₪ נוספים בפריסה שווה על פני השנים 2022 ו-2023. כך שהתקציב הכולל של התוכנית יעמוד על 9 מיליון ₪ בפריסה שווה על פני השנים 2022 ו-2023. התקצוב ייעשה בכפוף לאישור תכנית העבודה מול אגף התקציבים במשרד האוצר, כך שהתכנית תעלה בקנה אחד עם השיקולים להכרזה על היישובים כאזור עדיפות לאומית.

ה. **כפרי נוער:** לתקן את סעיף 3 להחלטה מס' 682 מיום 21 בדצמבר 2020, שעניינה תמיכה בפיתוח כפרי נוער נושר בסיכון מקבוצות אוכלוסייה ייחודיות – תיקון החלטת ממשלה, ולקבוע כי משרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל יקצה עוד 2 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023. לצורך כך, משרד האוצר יקצה למשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל 2 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023.

17. משרד התחבורה והבטיחות בדרכים:

- א. להורות למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים להקצות סך של 46 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023, לפיתוח תשתיות תחבורה ציבורית, תוספות שירות ובטיחות בדרכים בתחומם של יישובי התכנית או לטובת יישובי התוכנית. מתוך תקציב זה משרד התחבורה יקצה סך של 36 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה סך של 10 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים כאמור.
- ב. משרד התחבורה יפעל לפיתוח כבישים חוצי יישובים, לטובת יישובי התוכנית, בשנת 2022. עבור סעיף זה יקצה משרד התחבורה סך של 10 מיליון ש"ח בשנת 2022.
- ג. להנחות את משרד התחבורה להקצות 10% מתקציב התכנית האסטרטגית המפורטת בסעיף 17(א)(4) בהחלטה 550 בשנת 2022 לפיתוח כבישים עירוניים לטובת יישובי התוכנית. כמו כן, משרד האוצר יקצה למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים 24 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023.

18. **משרד התיירות:** משרד התיירות יפעל לפיתוח התיירות ביישובי התכנית, בהתאם לתכנית שתגובש על ידי משרד התיירות ובתיאום עם הרשות ואגף התקציבים במשרד אוצר, ובכפוף לנהלים הקבועים במשרד התיירות. התכנית תתייחס לפיתוח תשתיות תיירות ציבוריות, אכסון מלונאי ופעולות לעידוד התיירות. היקף התכנית יעמוד על 12 מיליון ש"ח, מהם 6 מיליון ש"ח יקצה משרד התיירות ו-6 מיליון ש"ח יקצה משרד האוצר בפריסה שווה על פני השנים 2021-2023.

19. **משרד האנרגיה:** לקדם פרויקטים בתחום אנרגיה מקיימת לרבות התייעלות באנרגיה, ייצור אנרגיה ותחבורה חשמלית ביישובי התוכנית. לצורך כך, בכל אחת מהשנים 2022-2023 משרד האנרגיה יקצה 1 מיליון ש"ח ומשרד האוצר יקצה 1 מיליון ש"ח.

20. פיתוח תשתיות ביוב

א. הממשלה מנחה את כלל המשרדים בהחלטה זו, המממנים במסגרת ההחלטה הקמת מבני חיבור המחוברים לתשתיות מים וביוב, להקצות במסגרת ההחלטה מימון לעלויות חיבור המבנים האמורים לתשתיות מים וביוב בהתאם לתעריפים הקבועים לכך בדין. וכן מנחה את המשרדים האמורים להבטיח שמסירת מבני הציבור לגורמים האמורים לעשות בהם שימוש שיהיה כנגד התחייבותם לשאת בעלויות השוטפות בגין שירותי המים והביוב.

ב. נוכח פערי היקף התחברות לתשתיות הביוב בין יישובי הדרוזיים והצ'רקסיים אל מול כלל היישובים, הממשלה מנחה את הרשות הממשלתית למים ולביוב (להלן – רשות המים) לפעול באמצעים העומדים לשירותיה

כדי להביא להגדלה משמעותית של שיעור משקי הבית המחוברים לתשתיות הביוב, כך שהשיעור הממוצע של משקי הבית ביישובי התוכנית, המחוברים למערכת הביוב יעמוד על 90%.

ג. היקף התוכנית והפרויקטים יעמוד על סך של 65 מיליון ש"ח. התקציבים יוקצו ויועברו בהתאם לנוהלי רשות המים. הרשות הממשלתית למים וביוב תקצה סך של 42.5 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2021 עד 2023 ומשרד האוצר יקצה 22.5 מיליון ש"ח בשנים אלה, כאשר החלק היחסי המצטבר מהקצאת משרד האוצר תועמד, בכל שנה, בכפוף להעמדת החלק היחסי המצטבר מסך התקציב על ידי רשות המים, עד אותה שנה, ובהתאם לקצב הגשת הפרויקטים לרשות המים ואישורם על ידי הרשות כאמור.

21. **שילוב דרוזים וצ'רקסיים בשירות המדינה:** נוכח חשיבות הנושא והצורך החיוני בהגברת הפעולות והכלים שיבטיחו קידום תהליכי גיוון, שוויון ושילוב של החברה הדרוזית והצ'רקסית, ובהמשך להחלטה 550, שבה הממשלה רשמה את הודעת נציב שירות המדינה כי בכוונתו להביא לאישור הממשלה במהלך שנת 2022 הצעת החלטה לקידום ולהתאמת הייצוג של כלל האוכלוסיות הזכאיות לייצוג הולם בשירות המדינה, מובהר כי הצעת ההחלטה כאמור תתייחס גם לאוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית.

22. ועדה מקצועית

מוקמת בזאת ועדה מקצועית, שבראשה יעמוד המנהל הכללי של משרד האוצר, מנהל הרשות לפיתוח חברתי כלכלי במגזר הדרוזי והצ'רקסי, הממונה על התקציבים במשרד אוצר או נציג מטעם. הוועדה תכונס, לכל הפחות, פעמיים בשנה, ותדווח לשר האוצר. לישיבות הוועדה, יוזמן, דרך קבע, נציג ראשי הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות. יו"ר הוועדה יהיה רשאי להזמין לישיבות הוועדה נציגים נוספים על פי צורך וכן לכנס את הוועדה בהרכב מצומצם. תפקידי הוועדה המקצועית וסמכויותיה יהיו כדלקמן:

- א. לדון ולאשר מדי שנה את תוכנית העבודה השנתית ליישום התכנית מושא החלטה זו וכן תכניות לעדכון התכנית הרב שנתית. תכניות אלו יוגשו לוועדה על ידי המשרדים והיחידות הרלוונטיים עד אחד לפברואר מדי שנה, החל בשנת 2022. תכנית אלו יוגשו בהתאם לנוהל שתפרסם הרשות בנושא תוך 60 יום ממועד קבלת החלטה זו.
- ב. לאשר, בתיאום עם המשרדים הרלוונטיים, שינויים והתאמות בתכניות העבודה המפורטות שהומלצו על ידיהם או על ידי הוועדה.
- ג. לדון בדוח שנתי שיגישו המשרדים והיחידות הרלוונטיים עד אחד למרץ מדי שנה החל בשנת 2022 בהתייחס ליישום החלטה זו בשנה החולפת, ובכלל זה בהתייחס לביצוע תכנית העבודה, עמידה ביעדים ובמדדים, אופן וזיהוי הקצאת התקציבים ומימוש התקציבים. דוחות אלה יוגשו בהתאם לנוהל שתפרסם הרשות. אין באמור כדי לגרוע מחובות הדיון והדיווח לפי סעיפים 154-157 לחוק עדיפות לאומית.
- ד. לבצע פיקוח ומעקב אחר יישום החלטה זו.
- ה. לפעול להסרת חסמים בביצוע ההחלטה וזאת מבלי לגרוע מסמכויות משרדי הממשלה, מוסדות התכנון וגופים סטטוטוריים על פי דין.

23. הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים:

- א. הרשות תהיה אחראית על תכלול התכנית, ריכוזה, ומעקב אחר שומה מול משרדי הממשלה והרשויות המקומיות.
- ב. הרשות תרכז את עבודת הוועדה המקצועית.

- ג. כל מנכ"ל משרד שהחלטה נוגעת לענייני משרדו ימנה גורם מקצועי בכיר אשר ירכז את עבודת משרדו בכל הקשור לדיווח לרשות, לוועדה המקצועית ולגיבוש תכנית העבודה ויישומה. גורם זה ידווח לרשות תוך 30 יום מקבלת החלטה זו על התקדמות תכנית העבודה במשרד ועל חסמים, פערים או כשלים בביצועה וישתפו פעולה באופן מלא עם הרשות. ריכוז התכנית על ידי הגורם המקצועי יבוצע אל מול הגורמים הממונים במשרדים ומול הרשויות המקומיות הרלוונטיות והרשות, בהתאם לצורך ולסוג הפעילות שנקבעה.
- ד. יישובי התכנית, כתנאי למתן תקציבי ההחלטה יתחייבו לדווח בדרך ובתדירות הנדרשת וישתפו פעולה עם הרשות בהתאם לנוהל דיווח שיפורסם על ידם תוך 60 ימים ממועד קבלת החלטה זו. למימוש סעיף זה, ימנה ראש הרשות עובד בכיר מטעמו לביצוע האמור.
- ה. הרשות תפעל בשקיפות מרבית ותפרסם לציבור את מסגרת המדידה של התכנית ועדכונים אודות סטטוס היישום ועמידה ביעדי ההחלטה.
- ו. אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מתחולת סעיפים 154-158 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, ביחס להטבות הניתנות מכוח פרק כ"ו לחוק האמור.

24. ניהול

- א. בהתאם לסעיף 40א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, ולצורך מימון פעולה מאזנת כהגדרתה בסעיף 40א לחוק האמור, יקצו משרדי הממשלה מתקציביהם את הסכומים המפורטים בהחלטה זו ומשרד האוצר יקצה סכום נוסף כמפורט בהחלטה זו בשנים 2021 עד 2023. משרדי הממשלה ואגף התקציבים במשרד האוצר, רשאים להסכים ביניהם על הקצאה מתקציב שונה מהתקציב המפורט לעיל לשם ביצוע הפעולה המאזנת כאמור. יתרות מהחלטה זו שלא ינוצלו בשנים אלו, יועברו לשימוש בשנת 2024, וזאת לפעילות המפורטת באותו סעיף שבו נותרה היתרה התקציבית.
- ב. להטיל על אגף התקציבים במשרד האוצר, בתיאום עם הרשות, לכלול במסגרת הצעת חוק התקציב לשנת 2023, התייחסות לייעוד כספים לצורך התוכניות האמורות בהחלטה זו לפיתוח כלכלי וחברתי ביישובי התכנית, מתקציב המשרדים המפורטים בה, עד סך של 587 מיליון ש"ח, בהמשך להחלטה 291, ובהתאם לקדם הצעת החלטה לממשלה בעניינם, אשר ככל שתתבסס על פרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, שעניינו עדיפות לאומית, קבלתה מותנית בהבאת שיקולים ונימוקים לתמיכה בה בהתאם.
- ג. כללי החלוקה והביצוע המופיעים בהחלטה זו ייעשו בהתאם להוראות התכ"ס הרלוונטיות, לרבות הוראות התכ"ס שעניינן רכש ותמיכות.
- ד. לתקן את החלטה מס' 550 מיום 24 באוקטובר 2021, שעניינה צמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026, באופן הבא:

1) בכל מקום שבו מוזכרים בהחלטה "יישובי המיעוטים" ייכתב במקום "יישובי התכנית המורחבת" וכן יובהר בה כי סך התקציבים המעודכנים בהחלטה 550 לאחר עדכון הסכומים לעיל יינתנו רק ליישובי התוכנית המורחבת ולאוכלוסייה הערבית למעט האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית לפי העניין. זאת, למעט בסעיף 17(א)4 להחלטה 550, שבו במקום "יישובי המיעוטים" יבוא "יישובי התוכנית המורחבת והיישובים הדרוזיים והצ'רקסיים".

(2) בסעיף 4(ו) (בריאות) במקום "יעמוד על 650 מיליון ש"ח" יבוא "יעמוד על 585 מיליון ש"ח ובמקום "יקצה משרד האומר למשרד הבריאות סך הכל 350 מיליוני ש"ח" יבוא "יקצה משרד האוצר למשרד הבריאות סך הכל 315 מיליוני ש"ח".

(3) בסעיף 7(ד) (ספורט – הקמת מתקני ספורט) במקום "25%" יבוא "22.5%", במקום "תעמוד על 60 מיליון ש"ח" יבוא "תעמוד על 54 מיליון ש"ח" ובמקום "משרד האוצר יקצה למשרד התרבות והספורט לצורך כך סך של 48 מיליוני ש"ח בשנה" יבוא "משרד האוצר יקצה למשרד התרבות והספורט לצורך כך סך של 43.2 מיליוני ש"ח בשנה".

(4) בסעיף 7(ה) (ספורט – סל ספורט) במקום "25%" יבוא "22.5%" ובמקום "יקצה משרד התרבות לפחות 10 מיליון ש"ח" יבוא "יקצה משרד התרבות לפחות 9 מיליון ש"ח".

(5) בסעיף 7(ו) (ספורט – פיתוח ותמיכה) במקום "סך של 10 מיליון ש"ח" יבוא "סך של 9 מיליון ש"ח".

(6) בסעיף 7(ח) (תרבות – יישום הפעילות) במקום "סך של 34.5 מיליון ש"ח" יבוא "סך של 31.7 מיליון ש"ח" ובמקום "בסך כולל של 172.5 מיליון ש"ח" יבוא "בסך כולל של 158.5 מיליון ש"ח".

(7) בסעיף 9(טו)(1) (תעסוקה – מעונות יום) במקום "25%" יבוא "22.5%".

(8) בסעיף 9(טו)(2) (תעסוקה – זרוע העבודה) במקום "סך של 280 מיליון ש"ח" יבוא "סך של 252 מיליון ש"ח" ובמקום "סך של 750 מיליון ש"ח" יבוא "סך של 675 מיליון ש"ח".

(9) בסעיף 9(טו)(6) (תעסוקה – שירות התעסוקה) במקום "הודעת שירות התעסוקה כי יקצה סך של 30 מיליון ש"ח" יבוא "הודעת שירות התעסוקה כי יקצה סך של 27 מיליון ש"ח" ובמקום "משרד האוצר יקצה סך של 30 מיליון ש"ח" יבוא "משרד האוצר יקצה סך של 27 מיליון ש"ח".

(10) בסעיף 9(טו)(7) (תעסוקה – נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה) במקום "הנציבות תקצה סך של 7.5 מיליון ש"ח" יבוא "הנציבות תקצה סך של 6.75 מיליון ש"ח" ובמקום "משרד האוצר לנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה קצה סך של 7.5 מיליון ש"ח" יבוא "משרד האוצר לנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה קצה סך של 6.75 מיליון ש"ח".

(11) בסעיף 9(טו)(9)(א) (רשות החדשנות) במקום "200 מיליון ש"ח" יבוא "180 מיליון ש"ח" ובמקום "50 מיליון ש"ח" יבוא "45 מיליון ש"ח".

(12) בסעיף 9(טו)(9)(ב) (משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה) במקום "המשרד האומר יקצה של 125 מיליון ש"ח" יבוא "המשרד האומר יקצה של 112.5 מיליון ש"ח" ובמקום "משרד האוצר יקצה של 125 מיליון ש"ח" יבוא "משרד האוצר יקצה של 112.5 מיליון ש"ח".

(13) בסעיף 16(ד) (ביוב) במקום "1250 מיליון ש"ח" יבוא "סך של 1155 מיליון ש"ח", במקום "לא יפחת מסך של 850 מיליון ש"ח" יבוא "לא יפחת סך של 785 מיליון ש"ח", במקום "בהיקף מצטבר של לפחות 170 מיליון ש"ח בשנה" יבוא "בהיקף מצטבר של לפחות 157 מיליון ש"ח בשנה" ובמקום "משרד האוצר יקצה סך של 400 מיליון ש"ח" יבוא "משרד האוצר יקצה סך של 370 מיליון ש"ח".

(14) בסעיף 17(ג)(1)(א) (תחבורה – תחבורה ציבורית) במקום "עד סך של 200 מיליון ש"ח" יבוא "עד סך של 180 מיליון ש"ח" ובמקום "תוספת של 40 מיליון ש"ח" יבוא "תוספת של 36

מיליון ש"ח", במקום "עד סך של 150 מיליון ש"ח" יבוא "עד סך של 135 מיליון ש"ח" ובמקום "תוספת של 30 מיליון ש"ח" יבוא "תוספת של 27 מיליון ש"ח"

(15) בסעיף 17(ג)(1)(ה) (תחבורה – תחבורה ציבורית) במקום "יעמוד על 15 מיליון ש"ח" יבוא " יעמוד על 13.5 מיליון ש"ח" ובמקום "סך של 20 מיליון ש"ח" יבוא " סך של 18 מיליון ש"ח".

(16) בסעיף 17(ג)(1)(ו) (תחבורה – תחבורה ציבורית) במקום "יעמוד על 300 מיליון ש"ח", יבוא "יעמוד על 270 מיליון ש"ח".

(17) בסעיף 17(ג)(1)(ז) (תחבורה – תחבורה ציבורית) בכל מקום בו כתוב "יעמוד על 200 מיליון ש"ח יבוא "יעמוד על 180 מיליון ש"ח".

(18) בסעיף 17(ג)(1)(ח) (תחבורה – תחבורה ציבורית) במקום "12 מיליון ש"ח" יבוא "10.8 מיליון ש"ח", במקום "6 מיליון ש"ח מתקציב משרד התחבורה" יבוא "5.4 מיליון ש"ח מתקציב משרד התחבורה" ובמקום "6 מיליון ש"ח תקציב תוספתי" יבוא "5.4 מיליון ש"ח תקציב תוספתי".

(19) בסעיף 17(ג)(1)(ט) (תחבורה – תחבורה ציבורית) במקום "13 מיליון ש"ח" יבוא "11.7 מיליון ש"ח".

(20) בסעיף 17(ה)(3) (תחבורה – בטיחות בדרכים) במקום "140" יבוא "126", ובמקום "30" יבוא "27", במקטן "15" יבוא "13.5".

(21) בסעיף 23(כ) (רשויות מקומיות – הנגשת מוסדות ציבור) במקום "50" יבוא "45".

25. תקציב

משרד מקצה	מספר סעיף	2021			2022			2023		
		סה"כ	תקציב ממשרד האוצר	תקציב מהמשרד המקצועי	סה"כ	תקציב ממשרד האוצר	תקציב מהמשרד המקצועי	סה"כ	תקציב ממשרד האוצר	תקציב מהמשרד המקצועי
פנים	א.1	100.00	100.00		100.00	100.00		-		
פנים	ב.1	21.67	13.33	8.33	21.67	13.33	8.33	21.67	13.33	8.33
פנים	ג.1	18.00	9.00	9.00	18.00	9.00	9.00	18.00	9.00	9.00
פנים	ד.1	-			2.00	2.00		-		
פנים	ה.1	14.67	8.00	6.67	14.67	8.00	6.67	14.67	8.00	6.67
פנים	ו.1	-			12.00	4.00	8.00	12.00	4.00	8.00
מינהל תכנון	ב.2	0.67	0.67		0.67	0.67		0.67	0.67	
רווחה	3	17.00	13.00	4.00	17.00	13.00	4.00	17.00	13.00	4.00
בטי"פ	4	3.15		3.15	9.91	5.75	4.16	9.91	5.75	4.16
משב"ש	א.5	80.00	80.00		80.00	80.00		80.00	80.00	
משב"ש	ב.5	-	-		24.00	25.00	-	24.00	25.00	-
משב"ש	ג.5	-	-		119.50	119.50		119.50	119.50	

-	6.50	6.50	-	6.50	6.50	-	-	ד.5	משבי"ש
-	0.33	0.33	-	0.33	0.33	0.33	0.33	ה.5	משבי"ש
-	2.50	2.50	-	2.50	2.50	-	-	6	משבי"ש
7.33	-	7.33	7.33	-	7.33	7.33	7.33	7	משבי"ש
20.00	46.50	66.50	20.00	46.50	66.50	20.00	46.50	א.8	חינוך
	14.00	14.00		14.00	14.00		14.00	ב.8	חינוך
67.33		67.33	67.33		67.33	67.33	67.33	ג.8	חינוך
12.50	10.00	22.50	12.50	10.00	22.50		-	ב.9	תרבות וספורט
1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	ג.9	תרבות וספורט
4.17	4.17	8.33	4.17	4.17	8.33	4.17	4.17	ד.9	תרבות וספורט
		-		4.50	4.50		4.50	ו.9	תרבות וספורט
1.00		1.00	1.00		1.00	1.00	1.00	א.10	ביטחון
1.00		1.00	1.00		1.00			ב.10	ביטחון
5.25	5.25	10.50	5.25	5.25	10.5	-	-	11	מדע
5.00	5.83	10.83	5.00	5.83	10.83	5.00	5.83	12	בריאות
8.33	7.00	15.33	8.33	7.00	15.33	8.33	7.00	13	הגנת הסביבה
2.50	5.00	7.50	2.50	5.00	7.50		-	ב.14	חקלאות
2.50	-	2.50	2.50	-	2.50		-	ג.14	חקלאות
4.17	4.17	8.33	4.17	4.17	8.33	4.17	4.17	א.15	כלכלה
0.83	0.83	1.67	0.83	0.83	1.67	0.83	0.83	ב.15	כלכלה
3.67	2.50	6.17	3.67	2.50	6.17	3.67	2.50	ג.15	כלכלה
0.75	0.75	1.50	0.75	0.75	1.50		-	א.16	נגב גליל
-	8.00	8.00	-	8.00	8.00		-	ב.16	נגב גליל
10.00	-	10.00	10.00	-	10.00		-	ג.16	נגב גליל
2.00	2.50	4.50	2.00	2.50	4.50		-	ד.16	נגב גליל
-	2.00	2.00	-	2.00	2.00		-	ה.16	נגב גליל
44.67	11.33	56.00	44.67	11.33	56.00	44.67	11.33	17	תחבורה ובטיחות בדרכים
2.00	2.00	4.00	2.00	2.00	4.00	2.00	2.00	18	תיירות
1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	2.00		-	19	אנרגיה
14.17	7.50	21.67	14.17	7.50	21.67	14.17	7.50	20	מים וביוב
261.33	428.92	690.24	261.33	535.42	796.74	214.82	335.67	550.48	סה"כ

עדיפות לאומית

בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, בנושא עדיפות לאומית, השיקול המרכזי ביסוד החלטה זו הוא הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות, כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק עדיפות לאומית.

לאוכלוסיות הדרוזיות והצ'רקסיות מאפיינים ייחודיים המבחינים בין לבין יתר המגזרים באוכלוסייה בישראל, הן מבחינת מאפייני האוכלוסייה והן מבחינת מאפייני היישובים.

הדרוזים בישראל הם עדה דתית סגורה. בשנת 1957 הוכרה העדה הדרוזית כעדה נבדלת הזכאית להקים מוסדות עדתיים עצמאיים, ובכלל זה בית דין דתי עצמאי. היישובים הדרוזיים בגליל ובכרמל שואפים לאינטגרציה פוליטית חברתית במדינה ובחברה הישראלית, תוך שמירה על ייחודם הדתי והתרבותי. כל היישובים הדרוזיים בישראל נמצאים בצפון הארץ, אלו שבעניינים החלטה זו, נמצאים באזור גאוגרפי מובחן בגליל המערבי ובשני יישובים נוספים במחוז חיפה (דאלית אל כרמל ועוספיא).

בשל נסיבות היסטוריות ובעקבות הרדיפות מהן סבלה העדה בעבר, התיישבו הדרוזים באזורים מרוחקים ומבודדים, אשר הנגישות אליהם קשה, והנמצאים על פי רוב על צלע הר.

רמת התשתיות ביישובים הדרוזיים אינה נותנת מענה מספק לצרכי התושבים והיישובים הדרוזיים נדרשים להשקעות מיוחדות בתחומי תכנון ובינוי, תשתיות, שירותים ציבוריים ומוסדות ציבור. בנוסף, כל המועצות המקומיות הדרוזיות מדורגות באשכולות חברתיים כלכליים נמוכים.

הצ'רקסים בישראל מתגוררים בשני כפרים, ריחניה וכפר כמא, ואוכלוסייתם בישראל מונה כ-5000 איש. מוצאם של הצ'רקסים הנמצאים בארץ מצפון הקווקז והם מוסלמים סונים אך אינם ערבים, אשר דוברים שפה שנקראת אדיגה. מאפייני האוכלוסייה והיישובים הצ'רקסיים דומים במהותם לאלו של יישובי הדרוזים.

הדרוזים והצ'רקסים חיים בקהילות סגורות השומרות בקנאות על תרבותן הייחודית, תוך התבדלות משאר האוכלוסייה, לרבות אוכלוסיית המיעוטים. ככלל, בני הקהילה מתחתנים בתוך הקהילה ונשארים לגור בתוך יישוביהם וממעיטים לעבור למקומות אחרים, מחשש לשלמות והישרדות הקהילה ועל מנת לאפשר לה להמשיך להתמודד עם השינויים שמתחוללים בעקבות תהליכי מודרניזציה שעוברות שתי הקהילות.

בהחלטה זו, הממשלה מחליטה לקבוע כי היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים המפורטים בנספח א' להחלטה, יהיו בעלי עדיפות לאומית בשנים 2021 עד 2024, וכן לקבוע להם תכנית פיתוח לשנים 2021 עד 2023 (יתרות מהחלטה זו שלא ינוצלו בין השנים 2021 עד 2023 יועברו לשימוש בשנת 2024). התכנית תכלול גם את מתחם קבר הנביא יתרו המשוך לעדה הדרוזית, המצוי מחוץ לתחום יישובי התוכנית.

כן נכללים בהחלטה כלי סיוע והטבות הניתנים לחברה הדרוזית והצ'רקסית שלא על בסיס גאוגרפי: הטבות לבני החברה הדרוזית והצ'רקסית ללא קשר למקום מגוריהם, אם ביישוב מהיישובים שהוגדרו כבעלי עדיפות לאומית או לא, בעניין פעולות לשילובם במקומות עבודה, לרבות בשירות המדינה, וכן בעניין קבלת שירותים מהמועצה הדתית הדרוזית, הטבות הניתנות לפרט בהתבסס על הצורך בפעולות ייעודיות לעידוד גיוס לצה"ל והשלמתו של שירות סדיר.

התוכנית המוצעת כעת נועדה לתת מענה מקיף ליישובים הדרוזים והצ'רקסיים, תוך התמקדות במנועי צמיחה כלכליים, פיתוח ההון האנושי באמצעות חינוך והשכלה, פיתוח תשתיות תחבורה, פיתוח שירותים ציבוריים וחברתיים, לשם פיתוחם העתידי של היישובים שבתכנית.

מאפיינים סוציו דמוגרפיים ופערים בתחום החינוך

לפי נתוני הלמ"ס בסוף שנת 2019, מנתה האוכלוסייה הדרוזית בישראל כ-149,000 איש, המהווים 1.6% מכלל אוכלוסיית המדינה. מס' משקי הבית עומד על 39,000, המהווים 1.4% מכלל משקי הבית בישראל. אוכלוסיית הצ'רקסיים מונה כ-5,000 איש.

מהנתונים ניתן לראות כי כ-90% מהדרוזים גרו בסוף 2018 ביישובים דרוזיים (בהם למעלה מ-50% מהתושבים היו דרוזים), כ-8.9% ביישובים ערביים וכ-1.5% ביישובים יהודיים ומעורבים. כאמור לעיל, החלטת הממשלה עוסקת בתושבים המתגוררים ב-14 יישובים דרוזיים וב-2 יישובים צ'רקסיים. ב-13 יישובים מתוכם שיעור הדרוזים עולה על 95%, ובשמונה יישובים 100% מהתושבים הם דרוזים. 85% מהמשפחות הדרוזיות הן בעלות מבנה מסורתי. המשמעות של מבנה זה היא שנשים לרוב משולבות פחות בשוק התעסוקה, עקב הקושי במציאת מקום תעסוקה בקרבת מקום מגוריהן, כאשר מקום תעסוקה הרחוק ממקום מגוריהן גם כן אינו אפשרי נוכח קושי שלהן להתנייד, עקב תשתיות תחבורה ציבורית מצומצמות והעובדה שנשים דרוזיות לרוב אינן נוהגות.

במהלך העשור האחרון פחת שיעור הגידול באוכלוסייה הדרוזית: מכ-1.7% בשנת 2009 לכ-1.4% בשנת 2018, שיעור נמוך מזה של האוכלוסייה המוסלמית העומד על 3.2% ומזה של האוכלוסייה היהודית העומד על 1.7% וגבוה מקצב הגידול של אוכלוסיית הערבים נוצרים 1.2%.

האוכלוסייה הדרוזית בישראל הנה אוכלוסייה צעירה בהשוואה לאוכלוסייה היהודית בישראל: 32% מבני העדה הינם בין הגילאים 20-39 לעומת 27% במוצא הארצי. אחוז הדרוזים בני 0-19 עומד על 34% אחוז תואם למוצע הארצי וזה משקף את המגמה של הירידה בפריון שמאפיינת את החברה הדרוזית בשנים האחרונות (2.1 לעומת 3.1 ברמה הארצית) (שיעור הפריון של האישה הדרוזית ירד מכ-7.29 ילדים בשנת 1996 לכ-2.16 ילדים בשנת 2018, ירידה בשיעור של כ-73%. שיעור פריון זה נמוך מזה של הנשים היהודיות (3.17) והמוסלמיות (3.2) ודומה לזה של הנשים הנוצריות (2.06). ואילו שיעור בני 65 ומעלה בקרב בני העדה הדרוזית עומד כיום על 6.4% לעומת 12.5% במוצע הארצי. לפי התחזיות – אחוז בני 65 ומעלה יעמוד בשנת 2035 על 13% בדומה למוצע הארצי. נתונים אלו מעידים על כך שהחברה הדרוזית נמצאת בשלבי מעבר מאוכלוסייה צעירה לאוכלוסייה מתבגרת ומזדקנת שמחייב כבר היום להיערך לשינוי המגמה הזו על כל ההשלכות של השינוי הזה.

כפי שעולה ממחקרים שנערכו בשנים האחרונות ועל פי מידע שפרסמה הנהלת בית הדין בדרוזי, כמו גם מחקר שערכה חברת KPMG לבקשת הרשות, בחברה הדרוזית ניכרת תופעה של עלייה בגילאי הצעירים הרווקים – אחוז הרווקים בקרב הגברים הדרוזים בגילים 25-29 עלה מ-41% בשנת 1997 ל-62% בשנת 2017. באותן שנים עלה אחוז הרווקות בקרב הנשים הדרוזיות בגילאים 20-24 מ-49% ל-65%. אחוז הרווקים בקרב הגברים הדרוזים בגילאים 40-44 עלה מ-3% בשנת 1997 ל-6% בשנת 2017. באותן שנים עלה אחוז הרווקות בקרב הנשים הדרוזיות באותם גילאים מ-10% ל-11%. אחד ההסברים הבולטים לתופעות של הירידה בפריון ושל העלייה בגילאי הרווקים והרווקות הוא מחסור שהלך וגבר עם השנים בפתרונות דיור זמינים שגורמים לאוכלוסייה לדחות את הנישואין כי בתרבות הדרוזית לא מתחננים עד שבונים בית.

שיעור הזכאות לבגרות בחברה הדרוזית עומד על 35% לעומת 40% במגזר הערבי ו-60% במגזר היהודי. בנוסף, אחוז האקדמאיים באוכלוסייה הדרוזית עומד על 13% לעומת 27% ברמה הארצית. אחוז הסטודנטים הדרוזים עומד על 1.8% לעומת 16% באוכלוסייה הערבית ואחוזם בתארים מתקדמים נמוך מאוד ביחס למגזרים אחרים.

יחד עם זאת, בשנים האחרונות ניכרת עלייה בנתונים אלה הודות לעלייה בנתוני הבגרות בעקבות ההשקעה הממשלתית בתכניות הרב שנתיות לאורך השנים. בתשע"ח עמד אחוז הזכאים לתעודת בגרות במגזר הדרוזי והצ'רקסי על כ-81%, אחוז, מתוכם 63% עומדים בתנאי הסף לכניסה למוסדות אקדמיים לעומת 55% ברמה הארצית. ההשקעה של הרשויות המקומיות פר תלמיד בישובים הדרוזיים עומדת על 12.1 אש"ח לעומת 14.3 אש"ח בחברה היהודית והיא נמצאת בעלייה מתמדת לאורך השנים. בנוסף, אחוז תעודות הבגרות המצטיינות עומד על 6.5% לעומת 8.2% ברמה הארצית- הדבר מעיד, מצד אחד, על השיפור הניכר הודות למעורבות הממשלתית אך מצד שני – על הצורך בשימור המצב הקיים והגברת המאמצים לשיפור התוצאות וזאת במטרה להגדיל את שיעור בוגרי האקדמיה בקרב בני העדה הדרוזית והצ'רקסית.

שיעור המתקבלים ללימודים אקדמיים בשמונה השנים האחרונות עומד על 30% בקרב בני העדה הדרוזית לעומת 39% ברמה הארצית. שיעור הנושרים מאקדמיה בקרב הצעירים הדרוזים עומד על 17% לעומת 11% ברמה הארצית. בשנת 2020 למדו בישראל 320 אלף סטודנטים מתוכם 49851 ערבים וכ-6000 סטודנטים דרוזים וזאת בכל המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, מלבד האוניברסיטה הפתוחה. בהשוואה לשנה הקודמת עלה מספרם ב-2.2%. יש לציין שאחוז הסטודנטיות הדרוזיות שלומדות עומד על 66% לעומת 34% בנים בשונה מהמגזר היהודי שעומד על 59% לעומת 41% לפי נתוני הלמ"ס.

הצעירים הדרוזים מתגייסים לשלוש שנים לפחות (מעל 80% מתגייסים), ודוחים עקב כך לימודים אקדמיים וכניסה לשוק העבודה. הדבר גורם להם לנחיתות מובנית מול אוכלוסיות מיעוטים אחרות בהתמודדותם לאחר מכן בשוק העבודה, בין אם הפרטי ובין אם הציבורי, בין היתר בגלל אובדן השנים ובגלל הפער בניסיון מקצועי שמתרחב לאורך השנים אל מול מועמדים אחרים.

תעסוקה

בשנת 2019 שיעור ההשתתפות בכוח העבודה של נשים דרוזיות היה 40.2% נמוך משמעותית מכלל הנשים 59.6%. בשנים 2012 עד 2015, לפני יישום החלטת המשלה מס' 959, שיעור ההשתתפות של נשים דרוזיות ירד ב-3.2 נקודות אחוז לעומת עלייה של 1 נקודת אחוז בכלל הנשים. בשנים 2016 עד 2019, בתקופת יישום ההחלטה, שיעור ההשתתפות של נשים דרוזיות עלה ב-5.6 נקודות אחוז, לעומת עלייה של 2.0 נקודות אחוז בכלל הנשים. כלומר, באופן יחסי חל שיפור בשיעור ההשתתפות של נשים דרוזיות בתקופת יישום ההחלטה הנ"ל.

מנתוני השכר של עובדים דרוזים בהשוואה למוצא הארצי ניתן לראות את הדברים הבאים: בשנת 2018 השכר הממוצע של גברים ביישובים הדרוזים הנכללים בהחלטת הממשלה היה 9900 ש"ח, נמוך בכ-14.9% משכר כלל הגברים בארץ. בשנים 2016 עד 2018, בתקופת יישום החלטה מס' 959, השכר הממוצע של גברים דרוזים עלה ב-15.4%, לעומת עלייה של 9% בכלל הגברים. כלומר, באופן יחסי, שכר גברים דרוזים עלה בקצב מהיר יותר בתקופת יישום התוכנית.

בשנת 2018 השכר הממוצע של נשים ביישובים הדרוזים הנכללים בהחלטת הממשלה היה 4,879 ש"ח, נמוך בכ-36.4% משכר כלל הנשים. בשנים 2016 עד 2018, בתקופת יישום ההחלטה, השכר הממוצע של נשים דרוזיות עלה ב-12.3%, לעומת עלייה של 7.6% בכלל הנשים. כלומר, באופן יחסי, שכר נשים דרוזיות עלה בקצב מהיר יותר בתקופת יישום התוכנית 959.

שיעור המשפחות הרשומות במחלקות הרווחה עומד על 16% לעומת 11% במגזר הכללי, ההכנסות פר תושב מארנונה לא למגורים עומד על 0.224 אש"ח לתושב ביישובים דרוזים לעומת 0.333 אש"ח ברמה הארצית (פער של כ 50%), גירעון מצטבר לנפש ברשות דרוזית עומד על 1.078 אש"ח ביישובים הדרוזיים לעומת 0.296 אש"ח לתושב ברמה הארצית. שיעור מקבלי הבטחת הכנסה ברשויות הדרוזיות עומד על 4.2% לעומת 2.8% ברמה הארצית.

מאפיינים תכנוניים ומוניציפליים

כלל הרשויות הדרוזיות והצירקסיות נמצאות במעמד סוציאקונומי נמוך בין 2 ל-4, מלבד כפר כמא ופקיעין שנמצאות בדירוג 5. כלל היישובים מדורגים נמוך גם במדד הפריפריאליות וחמישה ישובים נמצאים במעמד 4, עשרה ישובים במדד 3 והיישוב ריחניה במדד 2. ל-11 רשויות מתוך 14 הרשויות הכלולות בתוכנית מונה חשב מלווה. לשם השוואה לפני עשור היו 14 חשבים מלוים ושני ראשי רשויות ממונים. הדבר מעיד על הקשיים הכלכליים בהם נתקלות רשויות אלה שאין להן מספיק מקורות הכנסה עצמיים ומחייב אותנו לפתח כלים חדשים שישפרו את מצבן הכלכלי של הרשויות וירחיבו את מקורות הכנסתן.

בנוסף לעיל, עקב המציאות הטופוגרפית של היישובים הדרוזים, הנמצאים ברובם באזורים הרריים ובתוך שמורות טבע, מוטלות עליהם מגבלות חמורות בכל תחומי הבינוי והפיתוח. כמו כן, בשל הטיפוגרפיה המיוחדת, עלויות הפיתוח של הקרקע ביישובי התכנית גבוהות במידה ניכרת מהממוצע הארצי. הבעיה המרכזית המעכבת את ההתפתחות היישובים ואשר משליכה במישרין על חיי התושבים היא חוסר זמינות בקרקעות לבניה ועלויות הפיתוח הגדולות. חוסר הזמינות בקרקעות הוא תוצאה של גידול האוכלוסייה, קשיים בקידום תכניות התכנון והבניה וכן בשל העובדה שעל פי המסורת, הדרוזים והצירקסיים אינם יכולים להתחתן כל עוד לא בנו בית.

לפי נתוני צה"ל, בין השנים 2014-2020 השתחררו משירות צבאי יותר מ-4000 חיילים דרוזים ובצירקסיים. בתקופה זו שוקו פחות מאלפיים יחידות דיור ולא בכל היישובים. משרד הבינוי והשיכון מתכנן כיום לשווק כ-1270 יח"ד דיור אשר יסובסדו במסגרת החלטת הממשלה הזו ויתנו מענה חלקי למצוקת הדיור.

עדיפות לאומית לעניין סעיף סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות במכרזי קרקע לכוחות הביטחון

בהתייחס לסעיף זה בהחלטה, השיקול שביסודו הוא הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות, כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק עדיפות לאומית.

בהחלטה מס' 550 מיום 24 באוקטובר 2021, שעניינה התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026 (להלן – **יישובי התוכנית המורחבת והחלטה 550**), הכריזה הממשלה על יישובים ורשויות כבעלי עדיפות לאומית בהתאם לחוק עדיפות לאומית. זאת, מהשיקול המרכזי של הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות, כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק. זאת, נוכח פערים ממשיים שקיימים בהכנסות העצמיות של אותם יישובים ורשויות לעומת של יישובים ורשויות בחברה היהודית, בתשתיות התחבורה הירודות, בהעדר תשתיות של אזורי תעשייה ותעסוקה ועוד.

יישובי התוכנית המורחבת, כפי שהוגדרו בהחלטה 550, ויישובי התכנית כפי שפורטו בנספח א' להחלטה זו, כמו גם היישובים הדרוזיים ברמת הגולן שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה X, מתאפיינים במאפיינים ייחודיים. ביישובים האמורים קיימת מצוקת דיור, כך שהביקוש לדיור עולה על ההיצע הקיים. אחד הנתונים המעביים על התפתחותו של שוק דיור ביישובי המיעוטים הינו המחסור בקרקעות מדינה בתחומיהן, שכן המקרקעין ביישובי התכנית והתוכנית

המורחבת הוא בחלקו הארי קרקע פרטית. בנוסף לכך, חלק עיקרי מהקרקעות אינן מוסדרות ועל כן יש קושי בקידום הליכי תכנון ורישוי. באשר לקרקעות בבעלות פרטית, שאחוז ניכר מהן הינם גם מתחמים של קרקעות מרובות בעלים, רמת הסחירות בהן נמוכה וכמעט שלא מתקיימות בהן עסקאות מכר. זאת, נוכח מאפייני החברה הדרוזית והצ'רקסית, הערבית והבדואית כחברה מסורתית, שבה הקמת בית מהווה תנאי לנישואין, והמשפחות שיש קרקע בבעלותן מנצלות אותה לצרכי המשפחה ובהתאם לקצב התפתחותה. כתוצאה מכך, מצעירים רבים נבצר להקים בית. הנתונים מעידים כי שוק השכירות ביישובים אלה כמעט ואינו קיים ועל כן לא מהווה חלופה ישימה בעת הזו לרכישת דירה.

סבסוד פיתוח תשתיות בבנייה חדשה הינו כלי שביכולתו לעודד התחלות בנייה, לסייע בהגדלת היצע הדירות ולהקל על מצוקת הדיוור ביישובים האמורים. סבסוד פיתוח למשרתי כוחות הביטחון מקרב החברה הדרוזית והצ'רקסית, הערבית והבדואית ניתן לפי החלטות ממשלה שונות כבר משנת 2008, נוכח החשיבות שנודעת לעידוד שירות בקרבם ובשים לב לאובדן ההכנסה הנגרם למשרתי בתקופת שירותם ביחס לאלו שאינם משרתיים ונכנסים לשוק העבודה מוקדם יותר.

על מנת לצמצם את הפערים האמורים ולתכלית האמור, מוצע להכיר ביישובי התוכנית המורחבת כיישובים בעלי עדיפות לאומית גם לעניין סעיף 5(א) להחלטה זו, כמו גם ליישובי התכנית וליישובים הדרוזיים ברמת הגולן שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה X, ולתת למשרתי כוחות הביטחון בהם את הסבסוד המפורט בהחלטה.

לאור הנתונים לעיל, מתמקדת תוכנית סיוע זו בנושאים הבאים:

1. בתחום החינוך, התוכנית כוללת פעילות לקידום החינוך הפורמאלי והלא פורמאלי, הנגשת ההשכלה הגבוהה, וסגירת פערים בתשתיות חינוך.
2. בתחום הרווחה התוכנית כוללת הרחבת סל השירותים החברתיים שמקבלים התושבים ביישובים שבתוכנית, טיפול בגיל הרך ועוד.
3. בתחום התעסוקה, התוכנית כוללת עידוד הקמת עסקים קטנים ובינוניים, סיוע בהכשרה ובהכוונה לעבודה, העצמת נשים בעבודה ופיתוח מקורות תעסוקה. העלאת מיומנות העובדים והתאמתם לדרישות שוק התעסוקה העתידי.
4. בתחום הדת, התוכנית כוללת שיקום מבני דת, בתי קברות ובתי לוויית.
5. בתחום התעשייה וחיזוק הרשויות המקומיות, התוכנית כוללת פיתוח תשתיות ואזורי תעשייה, הקמת מבני ציבור, וחיזוק תעשיית התיירות.
6. בתחום התכנון והדיוור, התוכנית כוללת הכנת תכניות מתאר יישוביות, ותוכניות מפורטות בקרקע פרטית. כמו-כן, כוללת התוכנית סיוע במימון פיתוח תשתיות בשכונות חדשות וחיזוק שכונות ותיקות.
7. בתחום התחבורה כוללת התוכנית סיוע בשיפור תשתיות תחבורה עירוניות ובין עירוניות.

התוכנית כוללת את יישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי המפורטים בנספח א'. בנוסף, כוללת התוכנית לעניין סעיף 1(ה) בלבד העוסק בפיתוח קבר יתרו אשר אינו שוכן בתחומי יישוב כלשהו ונמצא במועצה האזורית גליל תחתון. קבר יתרו נחשב למקום הקדוש ביותר לעדה הדרוזית בעולם וכבר בהחלטה מס' 959 מיום 10.1.2016 הוקצה תקציב מיוחד לפיתוחו, ובהחלטה זו נכלל סעיף מיוחד להשלמת פיתוח המתחם כדי שישרת את בני העדה.

כמו כן, בהחלטה לא נכללים היישובים הדרוזיים ברמת הגולן, שלהם מאפיינים שונים ואשר רואים עצמם כמגזר נפרד ונבדל משאר אוכלוסיית הדרוזים. היישובים הדרוזיים ברמת הגולן נכללו בהחלטה מס' 1052 מיום 15 בדצמבר 2013 בין השנים 2014-2017 וכן בהחלטה מס' X המובאת לאישור הממשלה במקביל לאישור החלטה זו.

דברי הסבר

במסגרת קווי היסוד של הממשלה ה-36, החליטה הממשלה "לחתור לצדק חברתי על ידי צמצום הפערים החברתיים ומאבק בלתי מתפשר בעוני באמצעות חינוך, תעסוקה והגברת הסיוע לשכבות החלשות באוכלוסייה". במסגרת יישום מדיניות זו, מפעילה הממשלה שורה של תכניות סיוע ייחודיות לקבוצות מובחנות באוכלוסייה; זאת, במטרה לתת מענה מתאים למאפיינים ולצרכים הייחודיים של קבוצות אלו.

כחלק ממכלול פעילות זה, משקיעה הממשלה מאמצים ומשאבים רבים לשם חיזוק האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית במטרה לצמצם את הפערים בחינוך, תעסוקה, תשתיות, דיור ותחומים נוספים. פעילות זו מתבצעת, בעיקרה, באמצעות תכניות סיוע ייחודיות, שנבנו במענה לצרכים של האוכלוסייה האמורה. בין תכניות אלו, החלטת ממשלה מס' 959 מיום 10.1.2016, במסגרתה השקיעה המדינה כשני מיליארד ש"ח בפיתוח ובקידום האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית בין השנים 2016 - 2019. תכנית זו הסתיימה בסוף 2019. תכנית נוספת שאושרה היא החלטה 4798 מיום 29.12.2019 בהיקף של 200 מיליון ש"ח ונועדה להיות תכנית גישור לשנת 2020 עד הקמת הממשלה ואישור תקציב המדינה. תכנית זו כללה סעיפים בודדים שהוגדרו כסעיפים דחופים והמשכיים, שנועדו למנוע פגיעה קשה ברשויות ופיטורי מאות עובדים, ובעקבותיה הייתה אמורה לבוא תכנית חומש חדשה ליישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי אך הדבר לא יצא אל הפועל עקב הקדמת הבחירות ואי אישור תקציב המדינה. כיום ישנו צורך דחוף ומיידי לאשר תכנית פיתוח נוספת לשנים 2021-2023 בין היתר, בגין הפערים המשמעותיים שעדיין קיימים בין האוכלוסיות. הממשלה מחליטה על הפעלת תוכנית משלימה לקידום היישובים הדרוזים והצ'רקסיים לשנים 2021-2023. בהחלטה זו ניתן דגש על מספר נושאים – חיזוק החוסן הקהילתי, טיפוח הגיל הרך והחינוך על שלביו השונים, המשך סבסוד בנייה חדשה לחיילים משוחררים, שימור והגנת הסביבה, המשך קידום תהליכי התכנון המתארי והמפורט, פיתוח כלכלי של היישובים, שיפור ושדרוג תשתיות התחבורה, התקשורת והרווחה, חיזוק הרשויות המקומיות כחלק מהמהלך הכולל לשיפור איכות החיים של האוכלוסייה. תכניות אלו הן המשך ישיר לתכניות הקודמות ועצירתן כעת תביא להקפאת תהליכים מאד חשובים שמספקים פתרונות למצוקת הדיור הקשה בישובים הדרוזים והצ'רקסים, שיפור מערכת החינוך וההישגיים הלימודיים, שילוב ראוי בכלכלה הישראלית והעצמת הקהילה. כמו כן התכנית החדשה מתבססת על המסקנות ותהליך הפקת הלקחים של הרשות לפיתוח במגזר הדרוזי מיישום החלטות הממשלה מס' 4798, 959 ו-1052. התוכנית הוכנה לאחר בחינה מעמיקה של הצרכים של האוכלוסייה ביישובי התוכנית, ונבנתה בשיתוף משרדי הממשלה השונים וראשי הרשויות המקומיות הדרוזיות והצ'רקסיות, וכאמור על בסיס הניסיון שנצבר מתוכניות סיוע קודמות ובהתאם לממצאים וההמלצות מהתכנית האסטרטגית שהרשות לפיתוח כלכלי בחברה הדרוזית והצ'רקסית הכינה בעזרת חברת הייעוץ האסטרטגי KPMG אשר גיבשה "מפת דרכים" להעצמה כלכלית חברתית של החברה הדרוזית והצ'רקסית ב-15 השנים הקרובות.

לאור הנתונים לעיל, מתמקדת תוכנית סיוע זו בנושאים הבאים:

1. **שלטון מקומי:** הרשויות המקומיות מופקדות על מתן ואספקת שירותים ציבוריים לתושביהן. הנחת היסוד הינה כי איכות שירותים אלו קשורה ברמת ההשקעה בתושב של הרשויות המקומיות, וכי נדרשת הגדלה של ההשקעה בתושב כדי להעלות את רמת השירותים המוניציפאליים שהתושבים מקבלים, ובכך את רמת החיים שלהם. 12 מהרשויות המקומיות הדרוזיות והצ'רקסיות נמצאות באשכול סוציו אקונומי 2 עד 4. ועוד שתי רשויות במעמד 5. ממוצע הגירעון השוטף ברשויות המקומיות הכלולות בתכנית הינו כפול בהשוואה לרשויות היהודיות. המצב הכלכלי והפיננסי של הרשויות המקומיות משפיע באופן ישיר על יכולת ההשקעה שלהן בתושבים.

ההוצאה לתושב מושפעת באופן ישיר מהכנסות של הרשויות המקומיות. רשויות מקומיות דרוזיות וצ'רקסיות מסתמכות בעיקר על הכנסות ממקורות ממשלתיים ופחות על הכנסות עצמיות. יתר על כן, עיקר ההכנסות העצמיות של הרשויות מתבסס על ארנונה ממגורים וההכנסות העצמיות ממסחר/תעשייה כמעט ואינם קיימים. כמו כן, ההשתתפות הנמוכה יחסית בשוק העבודה לצד כושר ההשתכרות הנמוך של האוכלוסייה יוצר נטל כלכלי על הרשויות ומונע את התפתחותן. הגירעון לנפש מצטבר ברשויות הדרוזיות והצ'רקסיות עומד על 1078 ₪ לעומת 296 ₪ במגזר הכללי. גירעון לנפש שוטף 404 ₪ לעומת 59 ₪ במגזר הכללי. הכנסות מארנונה לא מגוררים לנפש במגזר הדרוזי עומדות על 224 ש"ח לעומת סך של 333 ₪ במגזר הכללי, שיעור גביית הארנונה לא מגוררים 69% ביישובי התכנית לעומת 89% בכללי. גביית ארנונה למגוררים ביישובי התכנית 689 ₪ לעומת 6513 ₪ בכללי. שטחי תעשייה לנפש ביישובי התכנית הוא 1.3 מ"ר לנפש לעומת 1.9 בממוצע הכללי, שטחי שירותים ומסחר לנפש 1.7 מ"ר לעומת 2.8 מ"ר בכללי. ב-2018, ההכנסות לתושב ממקורות ממשלתיים עמדו על 3,368 ש"ח לעומת 3,728 ש"ח ברשויות יהודיות (1-5), וממוצע של 1,125 ש"ח לתושב בהכנסות עצמיות בהשוואה ל-2,854 ש"ח ברשויות יהודיות (1-5).

כאמור, הפער בהכנסות העצמיות של הרשויות המקומיות נובע ממיעוט השטחים המניבים בתחומי השיפוט של הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות לעומת היהודיות. בבחינה של הכנסות רשויות התכניות ממענקים ממשלתיים, קיימים פערים ביחס לרשויות היהודיות וזאת בשל קריטריונים שאינם לוקחים בחשבון את המאפיינים הייחודיים של הרשויות האלה. לצמצום פערים אלו בהוצאות לתושב, ובהכנסות ממשלתיות ועצמיות, נדרשת הגדלה של הכנסות הרשויות המקומיות הן ממענקים ממשלתיים והן מהכנסות עצמיות (דוגמת ארנונה, חוקי עזר, חלוקת הכנסה, ופרויקטים כלכליים). בנוסף, נדרשת הגדלה של יכולות הביצוע של הרשויות המקומיות בן היתר באמצעות חיזוק התשתיות הארגוניות והניהוליות.

2. **המועצה הדתית הדרוזית:** בהמשך לתקנות העדות הדתיות (ארגון)(העדה הדרוזית), התשנ"ו-1995, אשר מכוחן הוקמה המועצה הדתית הדרוזית, משרד הפנים יקצה סך של 12 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023 למועצה הדתית הדרוזית העליונה, לצורך תפעול שוטף של המועצה, פיתוח וקיום פעילות של חינוך עדתי לערכים וחיזוק הזהות הדרוזית.

3. **מינהל התכנון:** יצוין כי מינהל התכנון קידם תכניות מתאר למרבית היישובים הדרוזים בהתאם להחלטה 959. רוב התכניות אושרו והיתר בשלבים סטטוטוריים מתקדמים. התכניות הכוללניות מהוות מסגרת תכנונית הכוללת את כל תחום הישוב וקובעת את פריסת ייעודי הקרקע בו לעשורים הבאים, תוך קביעת כיווני הפיתוח העתידיים במכלול התחומים (דיר, שטחי ציבור, תשתיות, תעסוקה, תיירות, שימור וכו'). מרבית התכניות הוסיפו שטחי פיתוח נרחבים, אשר נותנים מענה בתחום הדיור הן בקרקע פרטית והן בקרקע מדינה לאוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית. יחד עם זאת – ניכר שיש צורך לשפר עיוותים וחסמים בתכניות המתאר אשר מהוות חסם להשלמת המהלך התכנוני בדמות התכנון המפורט.

כן קידם מינהל התכנון תכניות מפורטות בכלל יישובי ההחלטה שנקבעו תחת אחריות מינהל התכנון. התכניות קודמו במתכונת של איחוד וחלוקה ויעדו שטחי פיתוח לשכונות מגורים חדשות על קרקע פרטית וקרקע מעורבת. התהליך כלל עבודת שטח מעמיקה תוך הבנת דפוסי הדיור הייחודיים לחברה הדרוזית, הבנת החסמים והקשיים, והתאמת התכנון למאפיינים ייחודיים אלו. חלקן של התכניות מאושרות, חלקן בהליכים סטטוטוריים מתקדמים וחלקן לקראת הגשה למוסדות התכנון. מתוך הבנת האתגרים לעומק, פרסם מינהל התכנון באוגוסט 2021 מסמך המתייחס לסוגיות מפתח ומאפיינים ייחודיים של קידום תכניות איחוד וחלוקה בקרקע פרטית ביישובי החברה הדרוזית והצ'רקסית, ואשר מפרט הנחיות וכלים יישומיים לפתרון.

4. **רווחה:** התוכנית מתמקדת בהמשך מימון תכניות רווחה שהוקמו במסגרת החלטות הממשלה הקודמות כמו מרכזי חוסן קהילתיים, שאינם יכולים להמשיך לתת שירותים לאוכלוסייה אם לא יתוקצבו באופן מידי,

סגירתם תביא גם לפיטורי הרבה עובדים, וגם להפסקת מתן השירותים הנדרשים לאוכלוסייה בעיקר בעת הזו לאחר שנת מגפת הקורונה והאבטלה שבאה בעקבותיה. יש לציין כי שיעור המשפחות הרשומות במחלקות הרווחה עומד על 16% לעומת 11% במגזר הכללי, כמו כן שיעור הבטחת הכנסה במגזר הדרוזי עומד על 4.2% לעומת 2.8%. מקבלי קצבת נכות במגזר הדרוזי 3.9% לעומת ממוצע ארצי 2.8%. מיקוד המאמץ בתחום זה אמור לסייע בהפחתת מספר המשפחות הנזקקות לשירותי הרווחה וזה יביא להפחתת הנטל על הרשות, שיפור בהכנסותיה באופן עקיף וישיר.

ההכנסות פר תושב מארנונה לא למגורים עומד על 0.224 אש"ח לתושב ביישובים דרוזים לעומת 0.333 אש"ח ברמה הארצית (פער של כ 50%), גירעון מצטבר לנפש ברשות דרוזית עומד על 1.078 אש"ח ביישובים הדרוזיים לעומת 0.296 אש"ח לתושב ברמה הארצית. שיעור מקבלי הבטחת הכנסה ברשויות הדרוזיות עומד על 4.2% לעומת 2.8% ברמה הארצית.

פרויקט שיקום שכונות חברתי מעניק טיפול בארבעה עשר מרכזים לגיל הרך במגזר הדרוזי שאין לו אלטרנטיבה אחרת כמעט. מרכזים אלו נותנים מענה פדגוגי והתפתחותי לילדים בגיל הרך בנוסף סגירת המרכזים יביא לפיטורם כמאה וחמישים עובדים ועובדות באזור שאין בו הרבה הזדמנויות תעסוקה.

5. **תחום השיכון:** נוכח החלטה 959 והחלטה 4798 משרד הבינוי והשיכון קידם עבודת מטה בנושא הדיור בשיתוף פורום ראשי הרשויות הדרוזים והצ'רקסים אשר כללה ניתוח מעמיק של לקחי החלטות הממשלה הקודמות בסעיף הדיור, ניתוח חסמי הדיור וצרכי החברה והצעת פתרונות למצוקת הדיור על מנת להביא להעצמה כלכלית-חברתית של יישובי הדרוזים והצ'רקסים במסגרת סעיף משרד הבינוי והשיכון בהחלטת הממשלה 959 והחלטת הממשלה 4798, משרד הבינוי והשיכון קידם את הנושאים הבאים: תכנון סטטוטורי מפורט בקרקע מדינה ובקרקע פרטית בהיקפים משמעותיים, תכנון מסדיר, איחוד וחלוקה, וזאת באופן המותאם לאוכלוסייה בהליכי שיתוף ציבור, מיפוי בעלים ותוך לימוד מתמיד של מורכבויות והצרכים הייחודיים. בניית מוסדות ציבור ופיתוח שכונות חדשות ושווק אלפי יחידות דיור עבור משרתי כוחות הביטחון, פיתוח תשתיות בשכונות הוותיקות, הסרת חסמי תכנון וביצוע וניקוז מי גשמים בכלל יישובי התכנית. קידום פעולות אלה בוצע בשיתוף הדוק עם ראשי הרשויות והצוותים המקצועיים ברשויות. על מנת לנתח לקחי ומסקנות החלטות הממשלה הקודמות בתחום הדיור, משרד הבינוי והשיכון ביצע תהליך למידה משמעותי בשיתוף פורום ראשי רשויות מהחברה הדרוזית והצ'רקסית, אנשי ציבור ואנשי מקצוע, שותפים מהמגזר השלישי ומשרדי ממשלה רלוונטיים במטרה למפות את הצרכים לפתרון מצוקת הדיור והעצמה וחיזוק כלכלי - חברתי של יישובי החברה הדרוזית והצ'רקסית. מלקחי החלטות הממשלה הקודמות עולות המסקנות הבאות: המשך קידום תהליך תכנון רחב היקף ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים, הן בקרקע פרטית והן בקרקע מדינה כולל תכנון מסדיר, איחוד וחלוקה ותצ"רים, מתן דגש על התכנון המפורט לביצוע תשתיות בתכניות מאושרות - נדבך החסר כיום לחלק גדול מהרשויות - ואשר יאפשר למחלקות ההנדסה לקדם הליכי רישוי ופיתוח - למימוש התכנון הסטטוטורי שאושר ומקודם. קידום שווקים משמעותיים בבנייה עצמית ובניית רוויה בדגש על שכונות חדשות עבור משרתי כוחות הביטחון, המשך קידום בניית מוסדות ציבור במרקם הוותיק והחדש לסיוע בקידום שווקים, לרווחת התושבים, פיתוח תשתיות בשכונות הוותיקות לרבות ניקוז מי גשם, סבסוד פיתוח תשתיות בקרקע פרטית לרבות מענקי ראש שטח, פיתוח שצ"פים, והנגשת הזכויות לסיוע בדיור, עידוד יזמות מקומית, התקשרות עם חברות מנהלות ויועצים מוניציפליים, הנדסיים ותכנוניים, הסרת חסמי תשתית לשווק משמעותיים ואזוריים במטרה לקדם שווקים בקרקע מדינה ובנייה חוקית בקרקע פרטית, מיתוג, פרסום והנגשת מידע לכלל האוכלוסייה. יש לציין שמשרד הבינוי והשיכון אמור לשווק בשנה הקרובה 1270 יח"ד במספר יישובים מיישובי התכנית שחלקם מחכה מס שנים רב לשיווק הזה כולל ג'וליס, בית ג'ין שלא שווקו בה מגרשים מעלה עשור, ראמה, מע'אר ועוד. נושא הדיור הוא נדבך חשוב בחיי החברה הדרוזית והצ'רקסית ודרכי הטיפול המוצעים בתחום זה מובילים להנהגת

תרבות דיור חדשה המתחשבת במצאי המצטמצם של משאב הקרקע ביישובים, חיזוק האמון בין התושב לבין מוסדות המדינה, צמצום תופעת הבנייה הבלתי חוקית על כל השלכותיה.

6. בהקשר זה, חשוב לציין כי בחודש דצמבר 2020 פרסם משרד המשפטים דו"ח הצוות הבין-משרדי להסרת חסמים בדיור ובמקרקעין ביישובי החברה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית. הדו"ח כלל המלצות של הצוות הבין-משרדי בראשותו עמד המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט אזרחי) לשעבר, אשר מטרתן לפתור חסמים תכנוניים וקנייניים, לקדם שוק נדל"ן משוכלל ביישובי החברה הלא-יהודית, ולהציע סל פתרונות על-מנת לקדם את תחום הדיור ביישובים אלו, ובכלל זה - פתרונות לעניין קידום תכנון מפורט ביישובי החברה הלא יהודית, קידום תכניות איחוד וחלוקה, שכלול המנגנונים לעניין הפרשות קרקע לצרכי ציבור, קידום מימוש בנייה בקרקע פרטית באמצעים שונים, סיוע בקידום רישום הנכסים בפנקסי המקרקעין, תגבור השדרה המקצועית בוועדות המקומיות, קידום הסברה ושיתוף ציבור, שילוב ככל הניתן של נציגים מקצועיים מהחברה הלא יהודית בצוותי התכנון המקדמים תכנון מפורט ועוד. המלצות הצוות אומצו בהחלטה מס' 664 מיום 22 בדצמבר 2020.

7. **תחום החינוך:** במטרה להביא לפיתוח ההון האנושי ביישובי התכנית וקידום השכלה/ הכשרה מותאמת לשוק התעסוקה העתידי, בין היתר על ידי הגדלת מספר הסטודנטים, בפרט סטודנטים הלומדים מקצועות נדרשים לתעשייה עתירת ידע, על ידי הקניית מיומנויות טכנולוגיות, טיפוח מצוינות, עידוד לימוד המדעים בקרב תלמידי בתי הספר והקצאת תוספת שעות לימוד ברשויות מקומיות. התוכנית כוללת המשך מימון תכניות ופעילויות לקידום החינוך הפורמאלי והלא פורמאלי שקודמו בהחלטות הממשלה הקודמות וחוללו שינוי גדול המתבטא בהעלאת אחוז הזכאים לבגרות ליותר מ- 81%. מספר הסטודנטים בשנת 2020 עמד על 5450 סטודנטים בכל מוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל ללא האוניברסיטה הפתוחה. בראייה רב שנתית גדל מספר הסטודנטים הדרוזים פי 3.2 בעשרים שנים. אי המשך מימון תכניות הלימוד יביא לסגירת התכניות ולצמצום השעות במערכת החינוך הפורמאלית בנוסף לפיטורי מאות עובדים. ההשקעה בקידום השפה העברית נדרשת באופן דחוף כי אי ידיעת השפה העברית ברמה נאותה הפכה לחסם מהותי בפני השתלבות בני העדה בשוק התעסוקה, האקדמיה ואף בשירות הצבאי כפי שזה מתבטא בנתוני מינהל האוכלוסיות בצה"ל הפך לחסם בפני השתלבות הרבה מלשבי"ים ביחידות ובתכניות צבאיות שונות.

8. **ספורט:** למינהל הספורט ישנן שתי מטרות מרכזיות: עידוד הספורט ההישגי ופיתוח ותמיכה בספורט העממי. בכל הקשור לספורט ההישגי, מרבית פעילות המנהל נעשית באמצעות תמיכה באיגודי הספורט ובמכון וינגייט. הקצאות אלה מטבען אינן בעלות מאפיינים מגזריים כלשהם. לצד זאת, שיעור הספורטאים הפעילים בקרב החברה הדרוזית והצ'רקסית נמוך לעומת השיעור בקרב החברה היהודית. הבדל בשיעור הספורטאים הפעילים יכול לנבוע כתוצאה מכך שתשתיות הספורט ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים נחותות לעומת התשתיות ביישובים היהודים כך שנוצר חסם כניסה להשתלבותם של ספורטאים חדשים מהחברה הזו. ללא ספק החסם של העדר מתקנים ראויים פגע ביכולת לפתח את הספורט ההישגי, כאשר הנתונים כיום מאוששים את העובדה הנ"ל. כמו כן, שיפור התשתיות הפיזיות והאנושיות בתחום זה מפחית קרוב לוודאי את תופעות הפשיעה והעבריינות וחוסמת אותן. לפיכך מוצע, בין היתר, לחזק את התשתיות הפיזיות ביישובי התכנית, , בהגדלת הבסיס של הפירמידה מבחינת מעורבות בני הנוער הדרוזי והצ'רקסי בספורט וכמובן הכשרת עתודות מאמנים לרמות הגבוהות.

9. **תרבות:** הפעילות הקיימת בחברה הדרוזית והצ'רקסית בתחומי התרבות השונים אינה משתווה כלל לעשייה ביישובים אחרים – הן מבחינת השקעה פר נפש והן מבחינת היקף הפעילות. החברה הדרוזית והצ'רקסית כולה נהנית מתקציב של כ-6 מיליון ₪ בלבד מתקנות התמיכות של מנהל התרבות (ללא רכש ותקציבים אחרים). עוד לציין כי קיימים תחומים שאין בהם פעילות כלל בחברה הדרוזית והצ'רקסית, בין היתר:

א. מוזיאונים: 53 מוזיאונים נתמכים בסכום כולל של כ-55 מיליון ש"ח אך אין אף מוזיאון דרוזי או צ'רקסי נתמך.

ב. סינמטקים: 11 סינמטקים נתמכים בסכום כולל של 2,380 מיליון ש"ח אך אין אף סינמטק ביישוב דרוזי או צ'רקסי נתמך.

ג. מוסדות מחקר: 10 מוסדות מחקר נתמכים בסכום של כ-3.5 מיליון ש"ח אך אין אף מוסד מחקר דרוזי או צ'רקסי נתמך.

ד. תחומים כמו אמנויות הבמה, האמנות הפלסטית ופסטיבלים זוכים אמנם לתמיכה דרך תקנה ייעודית אך היא תמיכה יחסית נמוכה בהשוואה לתמיכה בגופים העבריים.

10. **תחום התעסוקה:** קצב ההתפתחות והפיתוח של עסקים בבעלות דרוזית וצ'רקסית נמוך ביחס לקצב הפיתוח וההתפתחות של עסקים דומים בישראל. יעילות התפעול היא הצד החלש ביותר מבחינת איכויות הניהול של החברות בבעלות דרוזית וצ'רקסית בכל הענפים, כאשר ענפי התחבורה והמסחר הם הענפים הנזקקים ביותר להכשרה בנושא איכות התהליכים הניהוליים בחברותיהם. כמו כן, הביצועים הפיננסיים הממוצעים של חברות שנבדקו חלשים ביחס לחברות דומות במשק, וישנו קשר ישיר מובהק בין הביצועים הפיננסיים של החברות לבין איכות תהליכי הניהול שלהן. לכן התוכנית כוללת עידוד הקמת עסקים קטנים ובינוניים, פיתוח מנהיגות עסקית וניהולית. במסגרת התכניות הקודמות הוקם בירכא מרכז לעידוד עסקים קטנים ובינוניים שמעניק שירותים לאלפי יזמים באזור שמצד אחד משווע לעסקים ולמקומות תעסוקה חדשים ומצד שני חסר בו הצע של שירותים מקצועיים בתחום קידום היזמות והעסקים.

11. **משרד הביטחון:** משרד הביטחון אמון על הנצחת זכרם של חללי מערכת הביטחון מכלל חלקי החברה הישראלית, לרבות חללים בני העדה הדרוזית. ממשלת ישראל מכירה בצורך בחיזוק החברה הדרוזית בכלל ובמשפחות השכולות בני העדה בפרט. לאור ייחודיות הטיפול הנדרש במשפחות השכולות במגזרי המיעוטים, ובהתאם לחוות דעת של משרד המשפטים שניתנה בעניין זה בעבר, ניתנת כבר מזה למעלה מעשור, תוספת תקציבית מיוחדת לתמיכה בארגונים המטפלים במשפחות שכולות דרוזיות, והתוספת מעוגנת בהחלטות הממשלה. מוצע להמשיך את הגדלת התמיכה לגופים אלה גם בשנים 2021-2023. לשם כך משרד הביטחון יקצה מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2021-2023. בנוסף, משרד הביטחון באמצעות האגף הביטחוני חברתי פועל לעידוד הגיוס והכנה לשירות צבאי משמעותי. במסגרת כך, נעשות פעולות ייעודיות לקבוצות שונות בחברה הישראלית. מוצע להנחות את משרד הביטחון להעמיד תקציב בגובה 1 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2022-2023 לטובת תכניות ייעודיות עבור האוכלוסייה הדרוזית, שמטרתן הכנה לקראת הגיוס לצה"ל. במסגרת חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד-1994, ניתנות זכויות והטבות לכלל החיילים משוחררים. בנוסף, קיימים הסדרים ייחודיים והטבות לבני אוכלוסיות שונות, ובכלל זאת לבני העדה הדרוזית והצ'רקסית. על כן, מוצע להנחות את משרד הביטחון להקים צוות משותף עם הרשות אשר יגבש תכנית ייעודית עבור חיילים משוחררים מהחברה הדרוזית והצ'רקסית, לשם קידום השתלבותם באקדמיה ובתעסוקה. בימים אלה מוקם בית המורשת לחיל הדרוזי בכיסרא סומיע. בכוונת משרד הביטחון להשתתף בעלות הפעלת הבית לתקופה של 3 שנים מיום השלמת הקמתו.

12. **תחום הבריאות:** הבריאות היא משאב המאפשר איכות חיים, פיתוח יכולות והשתלבות בחיי החברה והכלכלה. בריאות, בפרט בשנות החיים הראשונות הינה גם גורם המשפיע על יכולת הניעות של הפרט בין מעמדות חברתיים שונים.

בישראל פועלת מערכת בריאות אוניברסלית המספקת שירותי בריאות על פי עקרונות של צדק שוויון ועזרה הדדית. יחד עם זאת, אנו עדים לפערים משמעותיים בבריאות (כמו גם בתחומים אחרים) בין החברה הדרוזית והצ'רקסית לחברה היהודית, הממשיכים להתרחב, למרות מאמצים שהושקעו על ידי מערכת הבריאות בשנים האחרונות. כך לדוגמא תוחלת החיים של הנשים במגזר הדרוזי היא 82.4 לעומת ממוצע ארצי 84.2 ובקרב

הגברים 79.4. לעומת 80.7 בכללי. כמו כן, שיעור מקרי הסכרת ל-100 במגזר הדרוזי 7 לעומת 59 בממוצע הכללי. ילדים בכיתה ז' במגזר המיעוטים סובלים מהשמנת יתר בשיעור הגבוה פי 1.7 ויותר מילדים בחברה היהודית, שיעורי התמותה המתקננים מסוכרת וממחלות של דרכי הנשימה במגזר המיעוטים בכלל ובדרוזי והצ'רקסי בפרט כפולים מהחברה היהודית. שיעור הנשים המדווחות על דיכאון לאחר לידה כפול מהנשים המדווחות על דיכאון בחברה היהודית. לצד זאת, קיים מחסור בכח אדם דובר ערבית בתחומים שונים במערכת הבריאות בדגש על תחום בריאות הנפש והתפתחות הילד. על מנת לשפר את מצב הבריאות של האוכלוסייה יש לתת מענה כוללני לגורמים השונים המשפיעים על הבריאות תוך השקעה ממוקדת בחברה הערבית במטרה לצמצם פערים אלו.

13. **פיתוח הפריפריה, הנגב והגליל:** מפילוח תחומי האחריות של המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל מתקבלת התמונה הבאה: כל היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים נמצאים באזורים שבתחומי אחריות המשרד, ופעילות המשרד נוגעת למס' תחומים כמו פיתוח כלכלי ביישובים האלה באמצעות קידום ושיווק התיירות אליהם. העצמת האוכלוסייה ופיתוח והשלמת מוסדות ציבור שמעניקים שירותים שונים לאזרח ושהרשויות לא יכולות להעמיד את חלקן לטובת השלמת מבנים אלה ממקורותיהן העצמיים.

14. **תחום התיירות:** קידום כלכלה יצרנית ועסקית של החברה הדרוזית והצ'רקסית בישראל תביא להגברת שילובה בכלכלה הלאומית, להגדלת הפיריון ולהעלאת רמת החיים של חברה זו. במסגרת החלטות הממשלה הקודמות לפיתוח המגזר הדרוזי והצ'רקסי הושקעו תקציבים גדולים בקידום תחום התיירות כולל בניית תשתיות אירוח מסוגים שונים וכיום אחוז התפוסה בחדרי אירוח השנתי עומד במגזר הדרוזי והצ'רקסי על 40% לעומת 25% באזור הצפון אך ההכנסה מארנונה לתיירות לנפש עמדה ב- 2017 על 10 ש"ח לעומת 46.4 ש"ח בקבוצת ההשוואה בצפון הארץ. היעדים המרכזיים בהיבטי תיירות הם:

- א. הגדלת היצע יחידות האכסון באזורי הביקוש.
- ב. פיתוח תיירות בת קיימא.
- ג. שיפור התשתית הציבורית התיירותית באזורי הביקוש.
- ד. שיפור רמת התחזוקה והניקיון של אזורי הביקור העיקריים.
- ה. ייעול מערך התחבורה הציבורית והפרטית, שתאפשר הגדלת מספר הביקורים של התייר הבודד.
- ו. חשיפה של המוצר התיירותי באמצעים שונים כמו המשך פרויקט "כפר ביקרתם", שיווק אזורי, מיתוג אירועים ואחרים
- ז. הגדלת מספר בני החברה הדרוזית והצ'רקסית המשתלבים בעבודה במשרות בדרג בינוני ובכיר בתעשיית המלונאות והתיירות.

15. **ביוב:** פיתוח תשתיות ביוב מהווה תנאי בסיסי לפיתוח כלכלי ואזורי ולא אחת מהווה חסם דוור, בפרט אם מדובר על הקמת מתקן לטיהור שפכים. שיעור משקי הבית ביישובי המיעוטים המחוברים למערכת הביוב עומד על מעל 80%, אל מול שיעור של כ-90% ביישובים בחברה היהודית. מימוש מיטבי של התקציבים המיועדים לפיתוח משק הביוב ביישובי התכנית תלוי בקצב ואיכות תכנון הפרויקטים הנדרשים על ידי ספקי שירותי ביוב וספקים אזוריים האחראים לפיתוח התשתיות ביישובים, הגשתם לאישור רשות המים ויכולת ביצוע בלוחות זמנים נדרשים ומוגדרים מראש.

16. **תחבורה:**

א. **כבישים עירוניים:** על פי נתוני חברת נתיבי איילון ומשרד התחבורה - יישובי החברה הדרוזית והצ'רקסית סובלים מרמת תשתיות תחבורתיות ירודה ביחס לאוכלוסייה הכללית. מטרת החלטת הממשלה הנה ליצור צמצום משמעותי של פערי תשתית אלו ולייצר רשת דרכים נאותה ובטוחה ורמת תשתיות מקבילה לזו הקיימת ביישובים של כלל האוכלוסייה בארץ, תוך הבאת תועלת חברתית וכלכלית לתושבים בשנים הקרובות. הפרויקטים שיכללו בתוכנית יבוססו על מיפוי מקיף המתבצע בימים אלו על ידי חברת נתיבי

איילון, הכולל את כלל יישובי החברה הדרוזית והצ'רקסית, והם יתועדפו על פי מנגנון ארצי שהחברה מפתחת במסגרת עבודה מקיפה זו. הפרויקטים כוללים בין היתר, הסדרת צירים ראשיים ופיתוח בר קיימא המעודד שימוש בתחבורה ציבורית, פריצה וסלילת כבישים בשכונות קיימות, הסדרה וסלילה של כבישים למוסדות ציבור, וכן תכנון וביצוע של מסופי תחבורה ציבורית המשולבים עם חניוני רכב כבד ותוכניות תמרור ליישובים.

ב. **כבישים חוצי יישובים:** מתוך ראייה ארוכת טווח, ובמטרה ליצור השוואה של רמת שירותי התחבורה בכלל והתחבורה הציבורית בפרט בין יישובים יהודים ויישובי התכנית, נדרשת השקעה בתכנון ובביצוע של כבישים חוצי יישובים, שצפויים לשפר את איכות זרימת התנועה בין יישובים סמוכים, לדאוג להגברת רמת הבטיחות לתושבי היישובים ומשתמשי הדרך, ולייצר מנופי צמיחה ליישובי החברה הדרוזית והצ'רקסית וסביבתם. השקעה זו צפויה לחזק את הבסיס הכלכלי והחברתי תוך צמצום הפערים של יישובים אלו, ולהוות המשך ישיר של התכנית האסטרטגית לפיתוח תשתיות התחבורה העירוניות ביישובי התכנית. הפרויקטים שיכללו בסל חוצה יישובים יבוססו על מיפוי מקיף המתבצע בימים אלו על ידי חברת נתיבי איילון, הכולל את כלל יישובי החברה הדרוזית והצ'רקסית, ועל הידע המצטבר של חברת נתיבי ישראל, שמתכננת ומבצעת פרויקטים מסוג אלו, והם יתועדפו על פי קריטריונים מקצועיים קיימים, בשילוב עם מנגנון ארצי שמפותח במסגרת עבודה מקיפה על התכנית האסטרטגית למגזרי המיעוטים.

ג. **בטיחות בדרכים:** כ- 32% מכלל ההרוגים בתאונות דרכים הם ממגזר המיעוטים, בעוד שחלקם באוכלוסייה עומד על כ- 21%. הסיכון של משתמשי דרך ממגזר המיעוטים להיהרג בתאונות דרכים גבוה פי 2 בהשוואה למשתמשי דרך מהחברה היהודית, והסיכון להיפצע קשה בתאונה גבוה פי 1.4. (יחסים אלו לא השתנו ב- 7 השנים האחרונות). היפגעות היתר של משתמשי דרך בני מיעוטים, ביחס לגודל האוכלוסייה, בולטת בעיקר בקרב ילדים (בגילאי 0-14), נהגים צעירים וכנוסעים ברכב (גילאים 15-24) ובקרב רוכבי אופנוע. היפגעות היתר של נהגים ממגזר המיעוטים, ביחס למספר בעלי רישיון, קיימת בשני המינים, ובולטת בקרב גברים, בעיקר בגילאים 19-34. מניתוח נתוני התאונות בארבע השנים האחרונות עולה כי שיעור ההיפגעות של מגזר המיעוטים בתאונות חמורות (קשות וקטלניות) וכן במעורבות בתאונות קשות הינו 26%.

ד. מחקר שביצעה הרלב"ד מצביע על כך שגורם מרכזי המגביר את הסיכוי של משתמשי הדרך במגזר המיעוטים להיפגע בתאונות דרכים הוא סביבה תרבותית נוגדת בטיחות. דבר המתבטא במודעות נמוכה לכללי הבטיחות בדרכים, באי ציות לחוקי התנועה, ובמאפייני התנהגות בולטים: שיעורי חגירה נמוכים ושימוש נמוך באמצעי ריסון; היעדר אחריות הורית לילדים ולנהגים צעירים; מעורבות גבוהה של ילדים בתאונות דרכים בעיקר כהולכי רגל; נהיגה במהירות מופרזת ושאינה מתאימה לתנאי הדרך ומעורבות רכבים פגיעים (אופנועים ורכבי שטח). גורמי סיכון נוספים הם סביבה פיזית קרובה מוזנחת בטיחותית המאופיינת בתשתיות ירודות, מרחקי נסיעה ארוכים להגעה למקומות העבודה ואכיפה חלוקה בחסר.

17. **אנרגיה מקיימות:** צריכת החשמל הרשותית מהווה כ-2.5% מכלל הצריכה במשק וצפויה להישאר כך גם בשנת 2030. צריכה זו נדרשת ברובה לטובת שירותים המסופקים לאזרח: מבני ציבור, בתי ספר, תאורת רחוב ועוד. המערכות צורכות האנרגיה הנפוצות שנמצאות בשימוש ביישובי התכנית הינן מיושנות ולרוב גם לא יעילות, דבר הבא לידי ביטוי בצריכת אנרגיה גבוהה במיוחד. נוסף על כך, לעתים רבות מערך מבני הרשות בכלל ומשאבי האנרגיה של הרשות בפרט, לא מנוהלים באופן מסודר ויעיל. בנוסף, קיים פער מאד גדול בין חדירת טכנולוגיות חדשות וחסיכניות והקמת מערכות לייצור אנרגיה מתחדשת (PV) ברשויות מהמגזר הדרוזי והצ'רקסי לעומת זה היהודי. מבין למעלה מ-220 פרויקטים במגזר המוניציפלי שקיבלו תמיכה מקרנות ממשלתיות בשנים האחרונות, רק מספר מועט הם פרויקטים שהתבצעו ברשויות דרוזיות וצ'רקסיות. בהתאם, התקציב הכולל לפרויקטים ברשויות הדרוזיות והצ'רקסיות הסתכם בכ-6 מיליון ש"ח, המהווים 3% בלבד מההיקף התקציבי של כלל

הפרויקטים העומד על כ-180 מיליון ש"ח. עד היום, אף לא רשות דרוזית או צ'רקסית אחת פנתה למכרז של משרד האנרגיה לקבלת תמיכה בהקמת עמדות טעינה לרכב חשמלי וזאת בהשוואה ל-28 רשויות יהודיות שפנו וקיבלו תמיכה בהקמתן של כ-650 עמדות טעינה.

18. **חקלאות:** ענף החקלאות הינו ענף כלכלי ותעסוקתי משמעותי בישראל, אך החברה הדרוזית והצ'רקסית נוטלת בו חלק קטן מאד. זאת ועוד, יחידות משק קטנות, ריבוי קרקעות הרריות, והיעדר תשתיות פיזיות ותכנוניות, מהווים חסם משמעותי במיצוי הפוטנציאל הכלכלי של הענף בחברה הדרוזית והצ'רקסית בפרט ובישראל בכלל. כמו כן, נדרשת השקעה להסדרת הניקוז ההיקפי ביישובי התכנית שחלקם סבל בשנים האחרונות מהצפות בעונת הגשמים ומנזקים בהיקפים גדולים.

19. **תיקון החלטה 550:** בהתאם להחלטה 291 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה קידום תכנית חומש למגזר הדרוזי והצ'רקסי, הוקצו משאבים בסך 3 מיליארד ש"ח, מתוכם 1.5 מיליארד ש"ח שיקצה משרד האוצר למשרדים הרלוונטיים ו-1.5 מיליארד ש"ח ממקורות תקציבי המשרדים. במסגרת החלטה 550 נכללו תכניות המיועדות לכלל אוכלוסיית המיעוטים ובכללם האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית. לצד זאת, סוכם כי כאשר תעבור החלטת הממשלה הייעודית למגזר הדרוזי, יועבר הסכום היחסי ששורין במסגרת החלטת 550 לדרוזים להחלטת הממשלה הייעודית לדרוזים תוך גריעת האוכלוסייה הדרוזית מהחלטת 550. יודגש כי סכומים אלו הינם חלק מ-3 מיליארד ש"ח המורים ששוריינו במסגרת החלטת הממשלה מספר 291.

יובהר כי לגבי סעיף 17(א)(4) להחלטה 550, כאמור בסעיף 17(ג) שעניינו תחבורה בהחלטה זו, הסכום שהוקצה שם על ידי משרד האוצר לצורך התוכנית האסטרטגית של חברת נתיבי איילון לא בא מבין המקורות האמורים בהחלטה 292 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה תוכנית חומש למגזר הערבי (להלן – **החלטה 292**), וכפועל יוצא אף לא מהמקורות האמורים בהחלטה 291.

התכנית האסטרטגית של חברת נתיבי איילון נקבעה בהחלטה 292, אשר כוללת תקציב בגובה 1 מיליארד ש"ח עבור היישובים הערביים, הבדואים, הדרוזיים והצ'רקסיים. התקציב המוזכר בסעיף 17(ג) להחלטה זו מתייחס לשיעור של 10% מתקציב התוכנית האסטרטגית ליישובי התוכנית כאמור כאן, בהתאם לגודלם באוכלוסייה. לכן, לגבי סעיף זה בלבד, מוצע כי תיוותר התייחסות מפורשת בהחלטה 550 למגזר הדרוזי והצ'רקסי ובהתאמה בסעיף 17(ג) להחלטה זו, הסכום שיוקצה לפעילות האמורה בו ייגזר מהסכום שהוקצה כאמור בהחלטה 550. בבניית התכנית לחברה הדרוזית והצ'רקסית נלקחו בחשבון התאמות של אותם הפרקים, ביחס להצעות שמובאות כעת, הן ליישובים בגליל ובכרמל והן ליישובים ברמת הגולן. במקרים בהם נמצא כי לא הייתה התאמה מיטבית בין התכנית שנבנתה לחברה הערבית לצרכים של החברה הדרוזית והצ'רקסית הוחלט על הפחתה של חלק מהסכומים והקצאתם ליעודים אחרים. אולם גם במקרים שבהם התכנית שנבנתה לחברה הערבית תאמה לצרכים כאמור, מוצע כי הדברים יעוגנו בהחלטות הממשלה הייעודיות לדרוזיים ולצ'רקסיים, על מנת שההתייחסות השלמה תובא במסגרת אותן החלטות ולכן מבוצעת הפחתה בסכומים המיועדים מהחלטה 550 והקצאתם בהחלטות הנוכחיות. להלן פירוט ההתאמות:

א. פרק בריאות - התקציב המפורט בפרק בריאות בהחלטה 550 הוקצה עבור כלל המיעוטים, כאשר מתוכו 35 מלש"ח תוספתיים הינם ממקורות שיועדו עבור החלטה 291 ו-30 מלש"ח כתקציב משרדי משלים עבור היישובים הדרוזיים (בהתאם לשיעורים באוכלוסיית המיעוטים – 10%). סכומים אלו המסתכמים ל-65 מלש"ח, שהינם חלק הסכומים מהמקורות בהחלטת ממשלה 291, הופחתו בהצעת ההחלטה לתיקון 550. במסגרת החלטות הממשלה ליישובים הדרוזיים והצ'רקסיים מוצע כי הסכום הכולל בסעיפי בריאות הינו 39 מלש"ח סך הכל. הפער הינו תוצאה של התאמת התכנית

ליישובים הדרוזיים. הסכומים העודפים הועברו לסעיפים אחרים בהתאם לניתוח הצרכים שבוצע. הסכומים העודפים הועברו לסעיפים אחרים בהתאם לניתוח הצרכים שבוצע.

ב. פרק תרבות וספורט – הפעולות עליהן הוחלט בהחלטה 550 אשר יועדו ליישובי המיעוטים כללו 10% עבור היישובים הדרוזים והצ'רקסיים, ומקורותיהם יועדו עבור החלטה 291. תקציב זה מופחת מהחלטה 550 ונכלל במלואו בהצעות ההחלטות ליישובים הדרוזים והצ'רקסיים לאותן תכניות שנקבעו.

ג. פרק תעסוקה – הפעולות עליהן הוחלט בהחלטה 550 אשר יועדו ליישובי המיעוטים כללו 10% עבור היישובים הדרוזים והצ'רקסיים, אשר כללו סכום של 78 מיליון ש"ח תוספתיים (75 מלש"ח לזרוע העבודה ו-3 מיליון ש"ח לשירות התעסוקה), ומקורותיהם יועדו עבור החלטה 291. סך סכום זה הופחת מהחלטה 550. הסכום התוספתי המוקצה לנושא התעסוקה בהחלטות הנוכחיות עומד על 7.5 מיליון ש"ח, כאשר הסכומים העודפים הועברו לסעיפים אחרים בהתאם לניתוח הצרכים שבוצע.

ד. רשות החדשנות – במסגרת החלטה 550 נקבע כי יוקצו עבור רשות החדשנות סך של 200 מיליון ש"ח עבור תכניות ליישובי המיעוטים, כאשר רשות החדשנות תקצה סך של 50 מלש"ח מתקציבה. בדומה להסבר בסעיפים מעלה, 10% מתוך תקציב זה יועד לחברה הדרוזים ומקורו מהחלטה 291. בהתאם, סכום זה מופחת מהחלטה 550 והוקצה עבור החלטות ליישובים הדרוזים בהתאם להחלטה 291. לאור אי ההתאמה בין תכניתה של רשות החדשנות לפיתוח היישובים הדרוזים והצ'רקסיים, הוחלט כי הסכום העודף יועבר לסעיפים אחרים בהתאם לניתוח הצרכים שבוצע.

ה. משרד המדע – הפעולות עליהן הוחלט בהחלטה 550 אשר יועדו ליישובי המיעוטים כללו 10% עבור היישובים הדרוזים והצ'רקסיים (סכום של 12.5 מלש"ח) ומקורותיהם יועדו עבור החלטה 291. תקציב זה מופחת מהחלטה 550 ונכלל במלואו בהצעות ההחלטות ליישובים הדרוזים והצ'רקסיים לאותן תכניות שנקבעו.

ו. ביוב – במסגרת החלטה 550 נקבע כי תכניות ביוב בביצוע רשות המים יעמדו על סך של 1250 מיליון ש"ח עבור תכניות ליישובי המיעוטים, כאשר מתוכם 95 מלש"ח ליישובים הדרוזים והצ'רקסיים שמקורם בהחלטת ממשלה 291. החלוקה של התקציב הינה 30 מיליון ש"ח תוספתיים ו-65 מלש"ח מתקציבי המשרד. סכום זה, בחלוקה זהה בין משרדי ותוספתי, מופחתים מהחלטה 550 ומיועדים לאותן פעולות בהחלטות ליישובי הדרוזים.

ז. תחבורה – סעיפי תחבורה בהחלטה 550 כללו סך של 55 מלש"ח תוספתיים ו-120 מלש"ח מתקציבי משרד התחבורה עבור החברה הדרוזית, שמקורם מהחלטה 291. בהתאם, סכומים אלו מופחתים מהסעיפים הרלוונטים בהחלטה 550 ומוקצים לסעיף התחבורה.

ח. הנגשת מוסדות ציבור – הסעיף בהחלטה 550 כולל 5 מלש"ח המיועדים ליישובים הדרוזים במסגרת המקורות בהחלטת ממשלה 291, והוקצה לייעוד זה בהחלטות הממשלה של היישובים הדרוזים והצ'רקסיים לייעוד זה תחת סעיף חיזוק והעצמת הרשויות המקומיות.

התוכנית כוללת את יישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי המפורטים בנספח א'. בפרק "עדיפות לאומית" שבהצעה להחלטה זו, הובאו נתונים ופרטים שונים על הפערים בין יישובי התכנית לבין יתר היישובים בישראל אל מול יתר התושבים במדינת ישראל שלאורם מוצע להכיר ביישובי הדרוזיים והצ'רקסיים, ביישובי התכנית, כיישובי עדיפות לאומית לעניין ההחלטה

המוצעת וכמפורט בה. עם זאת, פערים אלה משקפים גם את הפער הכללי בין האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית לכלל האוכלוסייה בישראל, בהינתן שמרבית האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית בישראל מתגוררת ביישובי התכנית. לכן, בעיקרם של דברים, פערים אלה המוצגים בהקשר של ההטבות הניתנות על בסיס חוק עדיפות לאומית, הם גם העומדים ביסודם של כלי הסיוע וההטבות הניתנים לחברה הדרוזית והצ'רקסית בגדר החלטה זו שלא על בסיס גאוגרפי. קידום החלטה זו מהווה משימה לאומית משותפת למשרדי הממשלה ולנציגי החברה הדרוזית והצ'רקסית השותפים בגיבושה, ויש בה כדי לשפר את מצבם הסוציו-אקונומי של בני החברה הזאת ולקדם את שילובם בחברה הישראלית תוך מיצוי הפוטנציאל הגדול הגלום בחברה זו.

כמו כן, בהחלטה לא נכללים יישובי הדרוזים ברמת הגולן, שלהם מאפיינים שונים ואשר רואים עצמם כמגזר נפרד ונבדל משאר אוכלוסיית הדרוזים, ובכלל זה יש להם הנהגה נפרדת משאר אוכלוסיית הדרוזים בישראל. יישובי רמת הגולן הדרוזיים נכללו בהחלטה מס' 1052 מיום 15 בדצמבר 2013 בין השנים 2014-2017 וכן בהחלטה מס' X המובאת לאישור הממשלה במקביל לאישור החלטה זו.

הבחנה בין היישובים הדרוזיים בגליל ובכרמל לבין היישובים הדרוזיים ברמת הגולן

בהחלטה לא נכללים יישובי הדרוזים ברמת הגולן, שלהם מאפיינים שונים ואשר רואים עצמם כמגזר נפרד ונבדל מאוכלוסיית הדרוזים בגליל ובכרמל, ובכלל זה יש להם הנהגה נפרדת מההנהגה של אלו.

יובהר כי חלוקת הכספים בין שתי החלטות הממשלה, כאמור בהחלטה מס' 291 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה קידום תכנית חומש למגזר הדרוזי וצ'רקסי, נעשתה בהתאם לחלק היחסי של התושבים ביישובים האמורים.

האוכלוסייה הדרוזית ברמת הגולן מתגוררת בארבע מועצות מקומיות: בוקעת'א, מסעדה, מג'דל שמש ועין קינה. מספר התושבים ביישובים אלו נאמד בכ-23,500 תושבים, המהווה שיעור של כ-16 אחוזים ביחס לכלל אוכלוסיית הדרוזים בישראל. בהתאם לכך, סך התקציבים שהוקצו במסגרת הצעת ההחלטה ליישובים הדרוזיים ברמת הגולן מהווים 16% מסך התקציבים הייעודים למגזר הדרוזי והצ'רקסי, כפי שנקבע בהחלטה 291.

יודגש כי ישנם מאפיינים תרבותיים וגאוגרפיים המבחינים בין הדרוזים במת הגולן לבין הדרוזים בגליל ובכרמל ובשל כך קיימת שונות בין החלטת הממשלה הייעודית לדרוזים בגליל ובכרמל לבין הדרוזים בגולן שבאה לידי ביטוי בתחומים להם מוקצים המשאבים. במסגרת עבודת המטה שבוצעה נבחנו הצרכים הייעודיים לאוכלוסייה זו ובהתאם לכך נקבעו ההטבות שיינתנו ליישובים האמורים שם לעומת אלו שניתנים ליישובי התוכנית בהחלטה זו. זאת כאשר חלק מההטבות שנקבעו כאן צפויות לתרום גם ליישובים הדרוזיים ברמת הגולן. כך למשל, ועדת התכנון המגזרית אשר הונחה יושב ראש הוועדה המחוזית הרלוונטית להביא הצעה להקמתה בפני הוועדה המחוזית במחוז צפון, תהיה רלוונטית גם ליישובי הגליל וגם ליישובי הגולן; סעיפי משרד הביטחון והסבסוד להוצאות הפיתוח למשרתי כוחות הביטחון רלוונטיים גם לתושבי היישובים הדרוזיים ברמת הגולן.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי

תקציב

כמפורט בהחלטה

השפעה על מצבת כוח האדם

אין

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שרת החינוך: טרם התקבלה עמדתה.

שרת הכלכלה והתעשייה: טרם התקבלה עמדתה.

שר הרווחה והביטחון החברתי : תומך.
שר הביטחון : תומך.
שר המשפטים : טרם התקבלה עמדתו.
שר הבינוי והשיכון : תומך.
שרת הפנים : תומכת.
שרת האנרגיה : תומכת.
השרה להגנת הסביבה : טרם התקבלה עמדתה.
שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה : תומכת.
שר התיירות : תומך.
שרת התחבורה והבטיחות בדרכים : תומכת.
שר התרבות והספורט : תומך.
שר החקלאות ופיתוח הכפר : תומך.
השר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל : תומך.
השר לביטחון הפנים : תומך.
השרה לשוויון חברתי : טרם התקבלה עמדתה.
שר הבריאות : טרם התקבלה עמדתו.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת הממשלה מס' 534 מיום 15.11.2020
החלטת ממשלה מס' 82 מיום 12.06.2020
החלטת הממשלה מס' 4798 מיום 29.12.2019
החלטת הממשלה מס' 959 מיום 10.1.2016
החלטת הממשלה מס' 2332 מיום 14.12.2014
החלטת ממשלה מס' 2861 מיום 13.02.2011

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת עמדת היועץ המשפטי של משרד האוצר

סיווגים

סיווג ראשי : 01ביצועי

תחום פעולה עיקרי : 02חברה וכלכלה

חוות דעת משפטית הנלווית להצעות החלטה לממשלה

נושא הצעות ההחלטה:

תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנים 2021 עד 2023 ; תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים ברמת הגולן לשנים 2021 עד 2023.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

סעיף 151(א) לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן – **החוק**), קובע כי הממשלה רשאית להחליט שאזור מסוים או יישוב מסוים יהיה בעל עדיפות לאומית; החלטה שיכולה להיות כללית, לגבי עניין מסוים או לתקופה מסוימת.

בהחלטות ממשלה קודמות, הוכרו היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל והיישובים הדרוזיים ברמת הגולן כאזורי עדיפות לאומית, על בסיס השיקולים המנויים בחוק ובהסתמך על נתונים תומכים שפורטו בהן. בהתאם הוחלט על תוכניות רב שנתיות לפיתוחם ולהעצמתם של האזורים האמורים.

היישובים הדרוזיים ברמת הגולן הוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה מס' 1052 מיום 15 בדצמבר 2013, שעניינה תוכנית רב שנתית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים בגולן לשנים 2014-2017 (להלן – **החלטה 1052**), וכן בהחלטה מס' 608 מיום 29 באוקטובר 2015, שעניינה סיוע מידי לשנת 2015 לרשויות הדרוזיות בגולן (להלן – **החלטה 608**). מכוח החלטות אלו קיבלו היישובים הדרוזיים בגולן הטבות שונות, אלא שמאז שפקעה החלטה 1052 בסוף שנת 2017 לא התקבלה בעניינם החלטת ממשלה נוספת. לעומת זאת, היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל הוכרו כבעלי עדיפות לאומית במספר החלטות ממשלה באופן רציף לאורך השנים, וזאת עד לאחרונה.

בעניין זה הוגשה עתירה בבג"צ 8567/20 **מועצה מקומית מגידל שמש ואח' נ' ממשלת ישראל ואח'**, אשר עודנה תלויה ועומדת (להלן – **עניין מגידל שמש**). בעניין מגידל שמש טענו העותרים נגד התקציבים המופנים ליישובים הדרוזיים בגליל במסגרת החלטות ממשלה כאמור וביקשו כסעד שהממשלה תפעל לקידום תוכנית ייעודית רב שנתית גם לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים ברמת הגולן.

אמנם לעיכוב שחל בקבלת החלטת ממשלה חדשה בעניינם של היישובים הדרוזיים ברמת הגולן היו טעמים, וביניהם כי באוקטובר 2018 נערכו לראשונה בחירות במועצות המקומיות הדרוזיות ברמת הגולן ולכן הוחלט להמתין לקיומן על מנת לקיים שיח עם חברי המועצה הנבחרים בדבר התוכנית שתגובש להם, ולאחר מכן בשנת 2019 החלו תקופות בחירות ממושכות אשר עוררה קושי בדבר האפשרות לקדם תוכנית רב-שנתית במהלכה, כאשר החל משנת 2020 ועד לאחרונה אף לא היה תקציב מדינה מאושר והתנהלות הממשלה הייתה לפי תקציב המשכי לפי הוראות חוק יסוד: משק המדינה.

לעת הזו, המצב שנוצר מעורר קושי ממשי. לכן, בהחלטה האחרונה שהתקבלה בעניינם של היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובגולן, החלטה מס' 534 מיום 15 בנובמבר 2020, שעניינה תוכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנת 2020 – תיקון החלטת ממשלה והעברת שטח פעולה למשרד ראש הממשלה, נקבע כי כאשר הנסיבות יאפשרו זאת, הכוונה היא להביא לאישור הממשלה החלטה בעניינם של היישובים בגולן והצעה

בעניינם של היישובים בגליל ובכרמל. כך אף צוין בתגובה המקדמית של המדינה בעניין מגידל שמס, כי כאשר הנסיבות יאפשרו זאת יש כוונה לקדם דיון בממשלה בשתי הצעות החלטה במקביל, בין היתר, בשים לב שיקולי שוויון.

בהתאם, החלטה 291 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה קידום תכנית חומש למגזר הדרוזי והצ'רקסי (להלן – **החלטה 291**), קבעה מסגרת זמנים ומסגרת תקציב, שבהן יובאו לאישור הממשלה החלטות ממשלה מפורטות לתוכניות רב-שנתיות לפיתוח כלכלי-חברתי, הן של היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל והן של היישובים הדרוזיים בגולן.

בהמשך לכל האמור, מוצע כעת שהממשלה תשוב ותקבע כי היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל הינם אזורים בעלי עדיפות לאומית לשנים 2021 עד 2024, ושתאשר תכניות לפיתוח כלכלי וחברתי ביישובים כאמור, לשנים 2021 עד 2023 (להלן – **הצעת ההחלטה הראשונה**), ובהצעת החלטה מקבילה, מוצע שתשוב ותקבע הממשלה כי היישובים הדרוזיים ברמת הגולן הינם אזורים בעלי עדיפות לאומית לשנים 2021 עד 2024 (להלן – **הצעת ההחלטה השנייה**), ושתאשר תכניות לפיתוח כלכלי וחברתי ביישובים כאמור, לשנים 2021 עד 2023 – הכל כפי שמפורט בהצעות ההחלטה.

במסגרת הצעת ההחלטה הראשונה מוצע גם לקבוע הטבות למגזר הדרוזי והצ'רקסי ולמגזר הערבי הנסמכות על שיקולים מקצועיים הכוללים הטבות לפרט אשר נסמכות על תכלית של עידוד שירות סדיר בכוחות הביטחון. במסגרת זו מוצע להנחות את משרד השיכון והבינוי לסבסד הוצאות פיתוח תשתיות לבניה חדשה במקרקעי ישראל למשרתי כוחות הביטחון מקרב אוכלוסיות המיעוטים ביישובי התכנית המוגדרים בהצעת ההחלטה הראשונה, בהצעת ההחלטה השנייה, וכן ביישובי התכנית שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה מס' 550 מיום 24 באוקטובר 2021, שעניינה התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026 (להלן – **החלטה 550**), בגובה של 90% ועד לתקרה של 400,000 ש"ח, ובכל מקרה הוצאות הפיתוח המינימליות שישלם הזכאי (אחרי הפחתת הסבסוד), לא יפחת מסך של 40,000 ש"ח, והכל בכפוף לאמור בהצעת ההחלטה. מוצע כי הסבסוד הקבוע בסעיף זה יינתן עד ליום 31 בדצמבר 2023 או עד לניצול מלא של התקציב שהועמד לטובת מתן הסבסוד, לפי המוקדם מביניהם.

עוד מוצע כי מגובה הסבסוד האמור יופחתו כלל סבסודי הוצאות הפיתוח והתשתיות שמשרת כוחות הביטחון זכאי להם בהתאם לכל סעיף אחר בהצעת ההחלטה ובהתאם לכל החלטת ממשלה אחרת. הסבסוד האמור יחול גם לגבי משרתי כוחות הביטחון במכרזי קרקע שפורסמו על ידי רשות מקרקעי ישראל ואשר בהם נכללה התייחסות לעניין קבלת סבסוד בהתאם להחלטת ממשלה שתתקבל ואשר לגביהם טרם נקבעו זוכים במועד קבלת ההחלטה הנוכחית.

לעניין זה מוצע לקבוע כי –

"משרתי כוחות הביטחון" – מי שביצעו שירות סדיר מלא בכוחות הביטחון לתקופה שלא פחתה מ-24 חודשים או שקיבלו פטור משירות סדיר והתנדבו לשירות מלא בכוחות הביטחון לתקופה שלא פחתה מ-24 חודשים או קיבל שחרור מוקדם משירות סדיר עקב פציעה והתקשר עם רמ"י בעסקה להקצאת קרקע במסגרת מכרז, פטור ממכרז או הרשמה והגרלה בהתאם להחלטות מועצת מקרקעי ישראל.

"כוחות הביטחון" – צבא הגנה לישראל, משטרת ישראל, משמר הגבול, משרד ראש הממשלה, שירות בתי הסוהר.

עוד יצוין כי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.801 מחודש מרץ 2015 בעניין יישום הסכמים פוליטיים בעלי משמעות תקציבית (להלן – **הנחיית היועץ**), קובעת כללים והנחיות לעניין יישום הסכמים קואליציוניים שנכרתו לקראת הקמת הממשלה הנוגעים לחוק התקציב והן לגבי הסכם פוליטי בעל משמעות תקציבית הנכרת במסגרת תהליך חקיקת חוק התקציב, וזאת בין אם הסיכום נערך בכתב ובין אם בעל פה.

הצעות ההחלטה המוצעות הן בהמשך להחלטה מס' 291 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה קידום תכנית חומש למגזר הדרוזי וצ'רקסי, ועל יסוד עבודת המטה שבוצעה על ידי הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, בין היתר, בהתאם להחלטה מס' 196 מיום 1 באוגוסט 2021, שעניינה הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסים – הקמת ועדת היגוי, כהחלטות מסגרת לעניין הקצאת הסכומים כמפורט בהצעות ההחלטה. לנוכח כל האמור, וכפי שמוצע לקבוע בהצעות ההחלטה כל משרד בתחום עיסוקו יפעל, בכפוף לכל דין, ובחלקים הרלוונטיים בכפוף להנחיית היועץ. בהתאם להנחיית היועץ רק לאחר קבלת חוות דעת משפטית ומקצועית, ניתן להקצות כספים שמקורם בהסכם קואליציוני בתקנות הייעודיות לצורך הוצאתם.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרון:

ההבחנה בין היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לבין היישובים הדרוזיים ברמת הגולן אמנם מעוררת קושי, ואולם נוכח עמדת גורמי המקצוע כמפורט להלן, כמו גם הבאת שתי הצעות ההחלטה לממשלה יחד, לתקופה דומה ובאופן שמסגרת התקציב שהוקצתה לכל אחת מההחלטות משקפת את חלקם של התושבים באותם יישובים מתוך כלל החברה הדרוזית והצ'רקסית, הרי שאין בהבחנה זו כדי להביא לפגיעה בעקרון השוויון.

קידום שתי החלטות הממשלה, במקביל אך בנפרד, נובעת מעמדתם העקבית של גורמי המקצוע בדבר מאפיינים תרבותיים וגאוגרפיים המבחינים בין הדרוזים ברמת הגולן לבין הדרוזים בגליל ובכרמל, מהרקע ההיסטורי השונה של כל אחת מהאוכלוסיות ומכך שהדרוזים בגולן רואים עצמם כמגזר נפרד ונבדל מאוכלוסיית הדרוזים בגליל ובכרמל, ובכלל זה יש להם הנהגה נפרדת מההנהגה של אלו.

נוכח מאפיינים אלה אף קיימת שונות בין החלטות הממשלה המוצעות כעת, שבאה לידי ביטוי בתחומים להם מוקצים המשאבים. במסגרת עבודת המטה שבוצעה, נבחנו הצרכים הייחודיים לכל אחת מהאוכלוסיות ובהתאם לכך נקבעו ההטבות שיינתנו ליישובים הדרוזיים בגולן לעומת אלו שיינתנו ליישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל. עוד יצוין כי חלק מההטבות שנקבעו בהצעת ההחלטה הראשונה כעת צפויות לתרום גם ליישובים הדרוזיים ברמת הגולן. כך למשל, ועדת התכנון המגזרית אשר הונחה יושב ראש הוועדה המחוזית הרלוונטית להביא הצעה להקמתה בפני הוועדה המחוזית במחוז צפון, תהיה רלוונטית גם ליישובי הגליל וגם ליישובי הגולן.

מסגרת התקציב שנקבעה בהחלטה 291 חולקה בין היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לבין היישובים הדרוזיים ברמת הגולן בהתאם לחלק היחסי של התושבים ביישובים האמורים. כך, האוכלוסייה הדרוזית ברמת הגולן מתגוררת בארבע מועצות מקומיות: בוקעאתא, מסעדה, מגידל שמש ועין קינה, ומספר התושבים ביישובים אלו נאמד בכ-23,500 תושבים, המהווה שיעור של כ-16% ביחס לכלל אוכלוסיית הדרוזים בישראל. בהתאם לכך,

סך התקציבים שהוקצו במסגרת הצעת ההחלטה ליישובים הדרוזיים ברמת הגולן מהווים 16% מסך התקציבים הייעודיים למגזר הדרוזי והצ'רקסי, כפי שנקבע בהחלטה 291, והיתרה הוקצתה ליישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל.

למען השלמת התמונה, יצוין כי קדמו לעניין מג'דל שמש שתי עתירות קודמות של העותרים. בבג"צ 1121/12 מג'דל שמש ואח' נ' ממשלת ישראל ואח', שבו נטענות טענות נגד החלטות הממשלה שקבעו תוכניות פיתוח לאוכלוסייה הדרוזית ולא כללו אותם. בעקבות עתירה זו התקבלה החלטה 1052 והעתירה נמחקה בהסכמה. בבג"צ 8767/15 מועצה מקומית בוקעתא ואח' נ' ממשלת ישראל ואח', טענו העותרים נגד התקציבים שניתנו להם במסגרת החלטות 1052 ו-608, משאלו לטענתם נופלים בשיעורם מהתקציבים שניתנים ליישובים הדרוזיים בגליל ובכרמל ובכך יש כדי להפלותם. בהתאם ביקשו העותרים כי ייכללו במסגרת החלטות הממשלה המתייחסות ליישובים הדרוזיים בגליל ובכרמל או כי יוקצו להם תקציבים לפי אמות המידה שבהחלטות אלה. הליך משפטי זה הסתיים במשיכת העתירה על ידי העותרים, נוכח שינוי נסיבות שחל ממועד הגשתה, כאשר בפסק הדין צוין כי לעותרים שמורות מלוא זכויותיהם לפנות לממשלה בקשר לקבלת החלטה עדכנית בעניינם.

אשר לסבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבניה חדשה במקרקעי ישראל למשרתי כוחות הביטחון מקרב אוכלוסיות המיעוטים, הרי שסבסוד זה מאגד מתן הטבה לאוכלוסיית מיעוטים אשר משרתת שירות סדיר בכוחות הביטחון ואשר הקרקע נכללת ביישובים שיוכרו בהצעת ההחלטה הראשונה, בהצעת ההחלטה השנייה וכן בהחלטה 550 כיישובי עדיפות לאומית. העדפה זו נוכח מצוקת הדיור הייחודית ביישובים אלה, כמפורט בדברי ההסבר, כאשר סבסוד פיתוח תשתיות בבנייה חדשה הינו כלי שביכולתו לעודד התחלות בנייה, לסייע בהגדלת היצע הדירות ולהקל על מצוקת הדיור ביישובים האמורים. הטבה זו תינתן בתוך היישובים האמורים רק לקבוצת אוכלוסייה של משרתי כוחות הביטחון, מטעמים מקצועיים של מטרה לעודד שירות סדיר של אוכלוסיות מיעוטים בכוחות הביטחון, ובשים לב לאובדן ההכנסה הנגרם למשרתים בתקופת שירותם ביחס לאלו שאינם משרתים ונכנסים לשוק העובדה מוקדם יותר. אמנם ההחלטה הראשונה עוסקת בעיקרה במתן הטבות רק ליישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל, ואולם בשים לב לתכלית ההטבה, מתן הטבה זו גם ליישובים הדרוזים והצ'רקסיים ברמת הגולן וליישובים הערביים והבדואים הנכללים בהחלטה 550, מביטח מתן יחס זהה בהקשר זה לכלל משרתי כוחות הביטחון מתוך אוכלוסיות המיעוטים לצורך דיור במסגרת היישובים שנכללו בהחלטות האמורות.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הצעת ההחלטה הועברה לייעוץ המשפטי של משרדי הממשלה שהצעת ההחלטה נוגעת להם. עד למועד העברת חוות הדעת למזכירות הממשלה, התקבלו רק חלק מעמדות היועצים המשפטיים של המשרדים האמורים, והערות שהתקבלו בהיבטים משפטיים הוטמעו בנוסח.

כאמור, מוצע לקבוע בהצעות ההחלטה כי כל משרד בתחום עיסוקו יפעל, בכפוף לכל דין, ובחלקים הרלוונטיים בכפוף להנחיית היועץ. בהתאם להנחיית היועץ רק לאחר קבלת חוות דעת משפטית ומקצועית, ניתן להקצות כספים שמקורם בהסכם קואליציוני בתקנות הייעודיות לצורך הוצאתם.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

בכפוף לכל האמור, אין מניעה משפטית לקבלת החלטת הממשלה.

10.5.16

חתימה

היועץ המשפטי של משרד האוצר

תפקיד

אסי מסינג

שם

מס תושבים	אוכלוסיית הישוב	מעמד מוניציפלי	ישוב
22,956	דרוזי	מועצה מקומית	מג'אר
17,652	דרוזי	מועצה מקומית	דאליית אל-כרמל
17,170	דרוזי	מועצה מקומית	ירכא
14,100	דרוזי	מועצה מקומית	אבו סנאן
12,502	דרוזי	מועצה מקומית	עוספיא
12,001	דרוזי	מועצה מקומית	בית ג'ין
8,818	דרוזי	מועצה מקומית	כסרא-סמיע
7,728	דרוזי	מועצה מקומית	ראמה
6,679	דרוזי	מועצה מקומית	יאנוח-ג'ית
6,466	דרוזי	מועצה מקומית	ג'וליס
6,410	דרוזי	מועצה מקומית	חורפיש
5,893	דרוזי	מועצה מקומית	פקיעין (בוקייעה)
4,270	דרוזי	מועצה מקומית	סאג'ור
3,372	צ'רקסי	מועצה מקומית	כפר כמא
1,195	צ'רקסי	מועצה אזורית	ריחניה
886	דרוזי	מועצה אזורית	עין אל-אסד
148,098			סה"כ